

Univerzitet u Beogradu – Građevinski
fakultet www.grf.bg.ac.rs

Studijski program:

GRAĐEVINARSTVO

Modul:

MASTER STUDIJE

Godina/Semestar:

1 godina / 1 semestar

Naziv predmeta (šifra):

**Geoinformacioni sistemi u
saobraćajnicama (M2S1GI)**

Nastavnik:

Aleksandar Sekulić

Naslov predavanja:

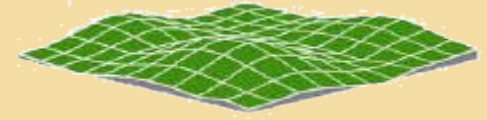
GNSS

Datum :

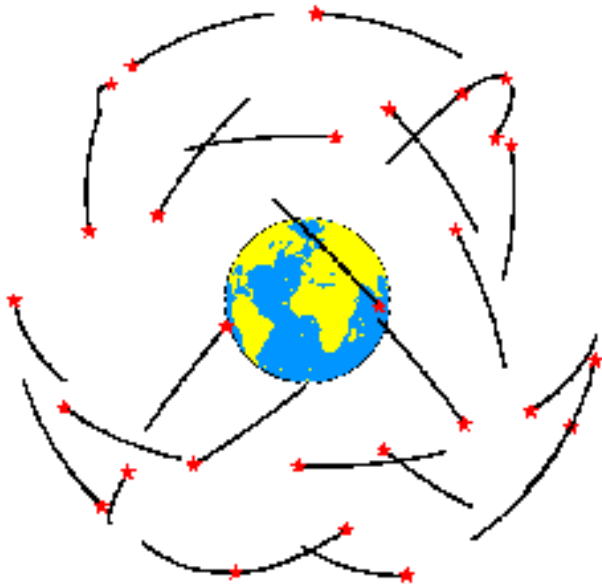
10.11.2021.

Beograd, 2021.

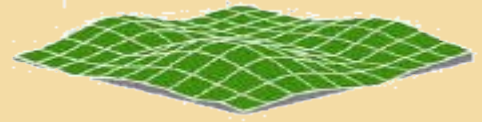
Sva autorska prava autora prezentacije i/ili video snimaka su zaštićena. Snimak ili prezentacija se mogu koristiti samo za nastavu na daljinu studenta Građevinskog fakulteta Univerziteta u Beogradu u školskoj 2021/2022. i ne mogu se koristiti za druge svrhe bez pismene saglasnosti autora materijala.

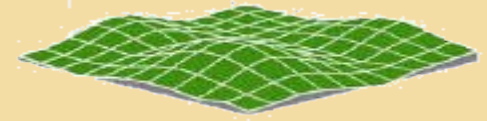
- **GPS = Globalni Pozicioni Sistem**
  - Prvi i najpoznatiji sistem
- **GNSS = Globalni Navigacioni Satelitski Sistemi**
  - Zajedničko ime za sve navigacione sisteme
  - GPS je deo GNSS, kao i GLONASS, Galileo, BeiDou i drugi.

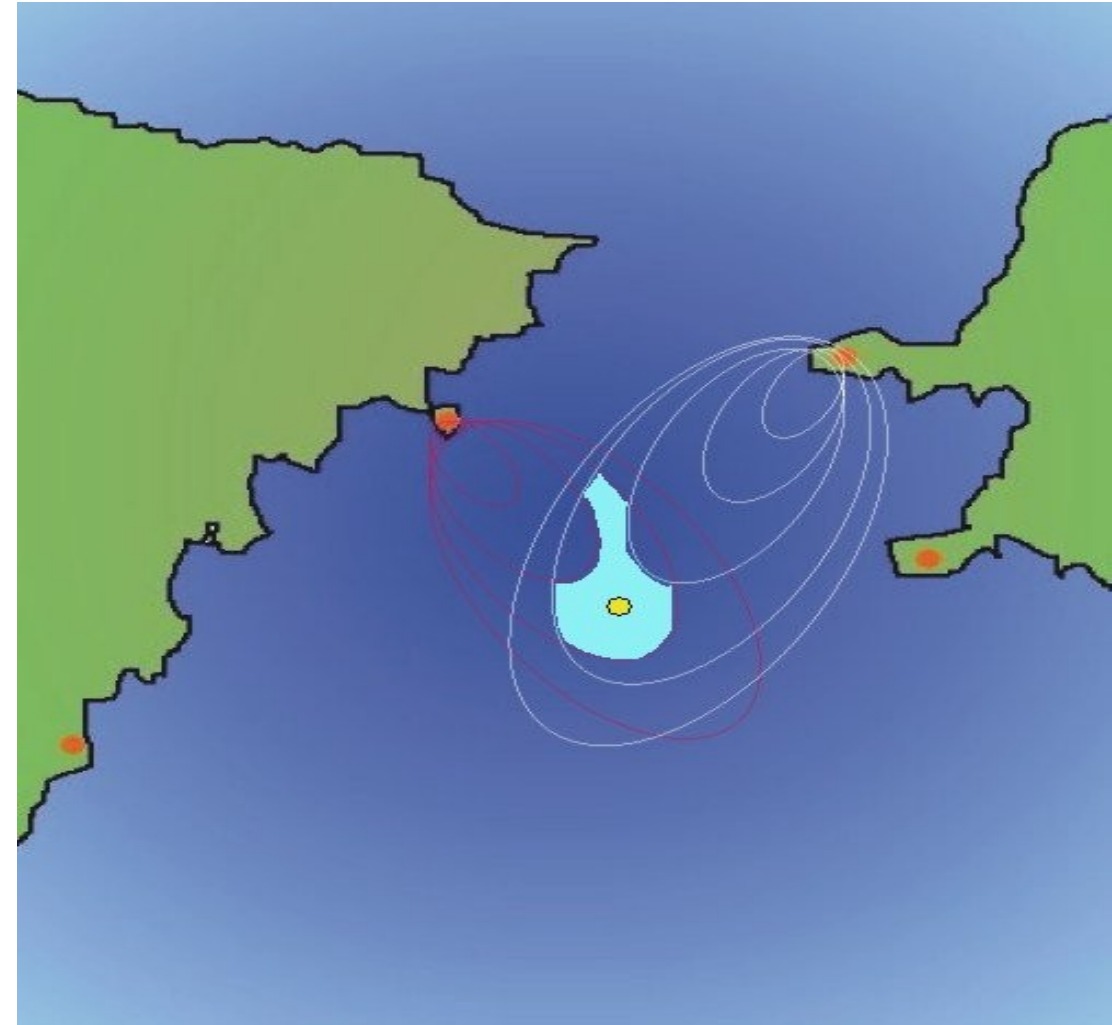
GPS

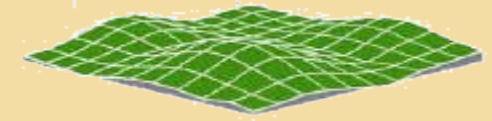
Kratka istorija GPS...

- LORAN-C
(Long Range Aid to Navigation)
- brodska navigacija
- Korišćene su bove radio predajnici duž obala
- Niska tačnost lokalizacije ~ 200m.

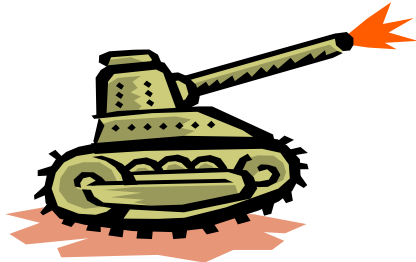

Kratka istorija GPS...

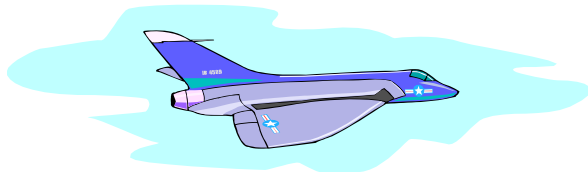

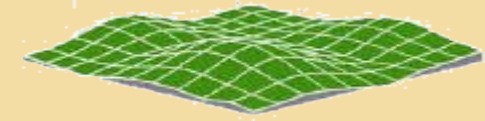
- TRANSIT: razvijen od strane U. S. Navy. Koristio je 6 satelita, sa niskim orbitama. Pokrivao je celu Zemlju i nudio visoku tačnost (ispod 1 m), ali je zahtevao više sati rada.

- SECOR

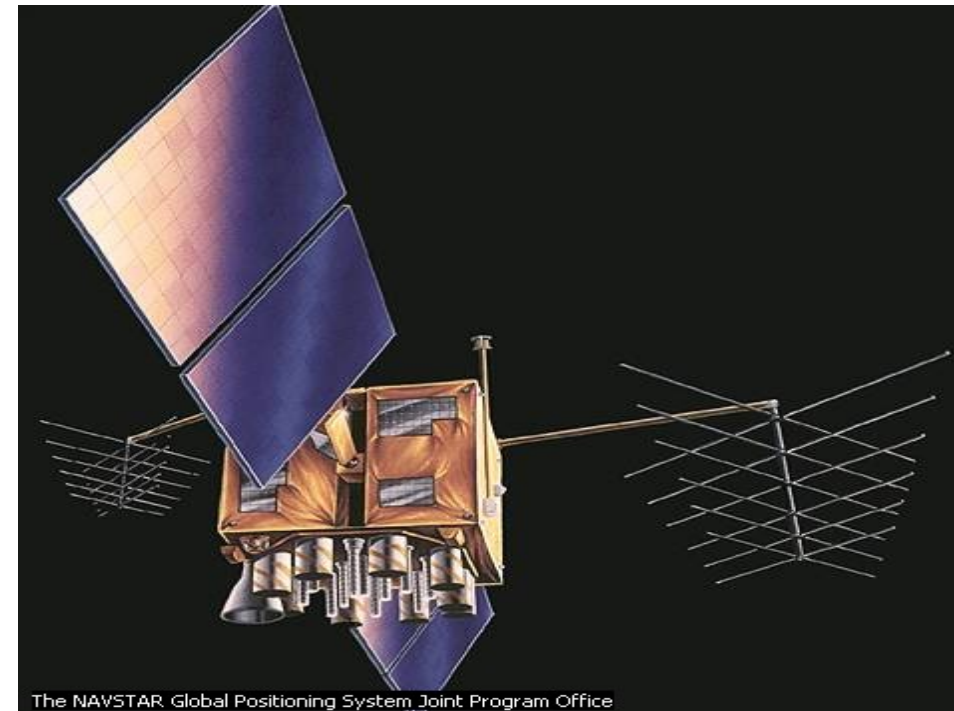

- System 621B

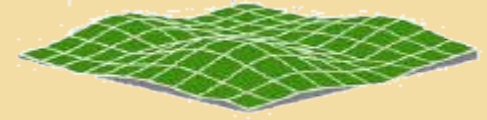

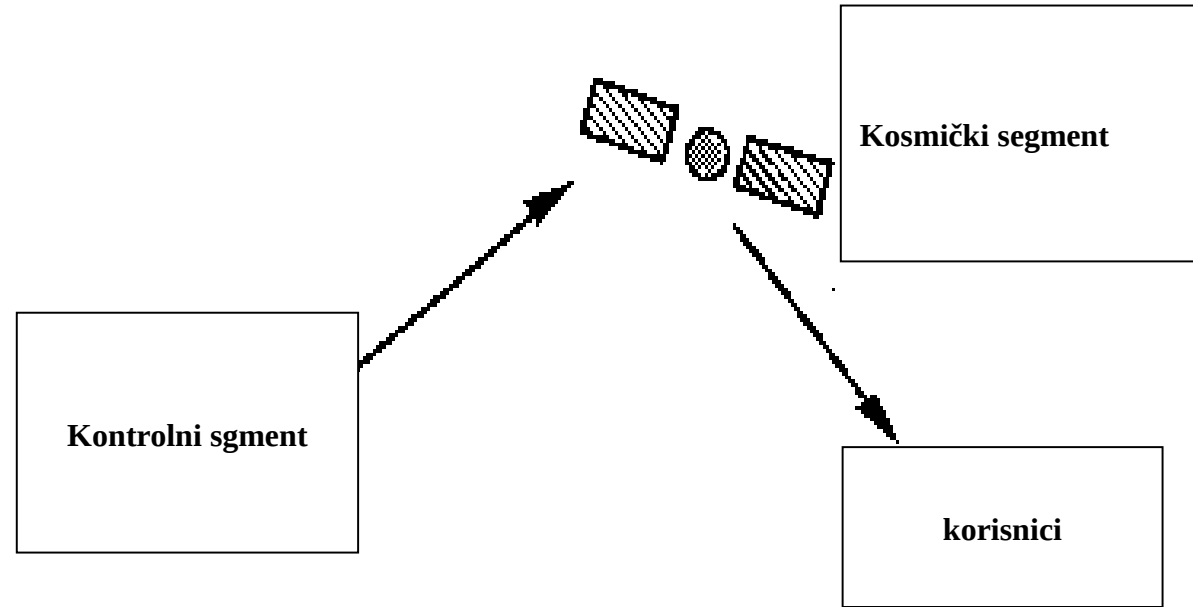
- Ministarstvo odbrane USA je utvrdilo da je tokom 70-tih godina oko 120 navigacionih sistema bilo u upotrebi. Tada je predloženo uvođenje jedinstvenog sistema NAVSTAR (NAVigation System with Timing And Ranging)

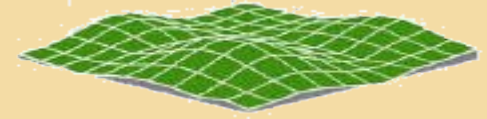
Segmenti GPS-a

- Kosmički
- Kontrolni
- Korisnički
- Terestički

Kosmički Segment

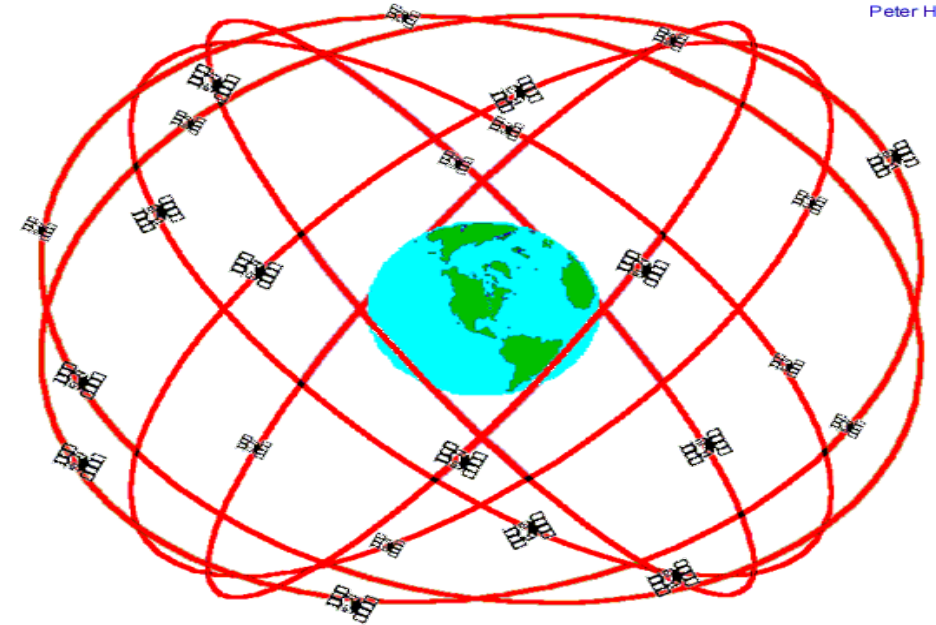

Peter H. Dana 9/22/98

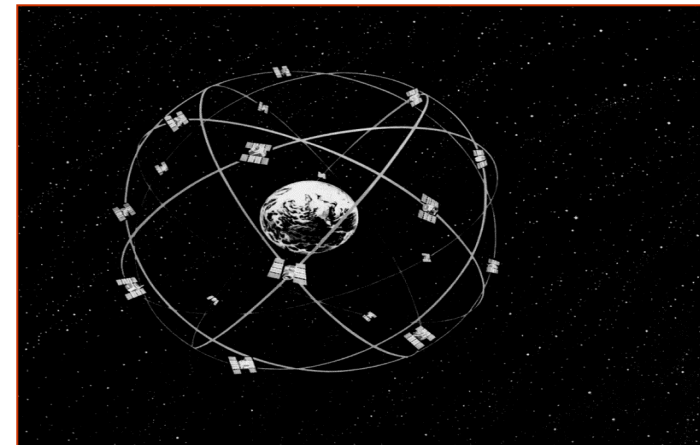
- Čine ga sateliti
- Minimum 24 operativna satelita (7 rezervnih)
- Na udaljenosti oko 20000 km od Zemlje.

GPS konstalacija satelita:

- 6 orbita, svakom satelitu je potrebno 12 sati da obiđe Zemlju
- 4 satelita u svakoj orbiti
- Orbite satelita su projektovane tako da se najčešće signali sa šest satelita mogu primiti na bilo kojoj tački Zemlje

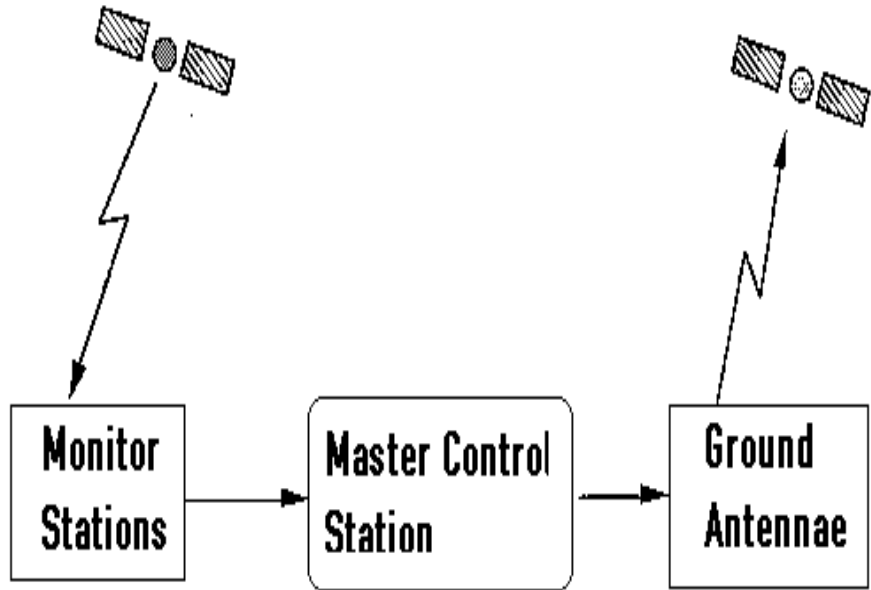
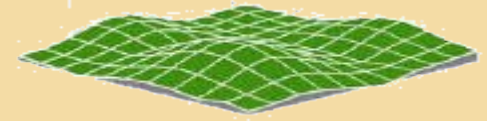

GPS Nominal Constellation
24 Satellites in 6 Orbital Planes
4 Satellites in each Plane
20,200 km Altitudes, 55 Degree Inclination

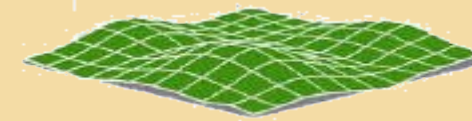

Kontrolni Segment

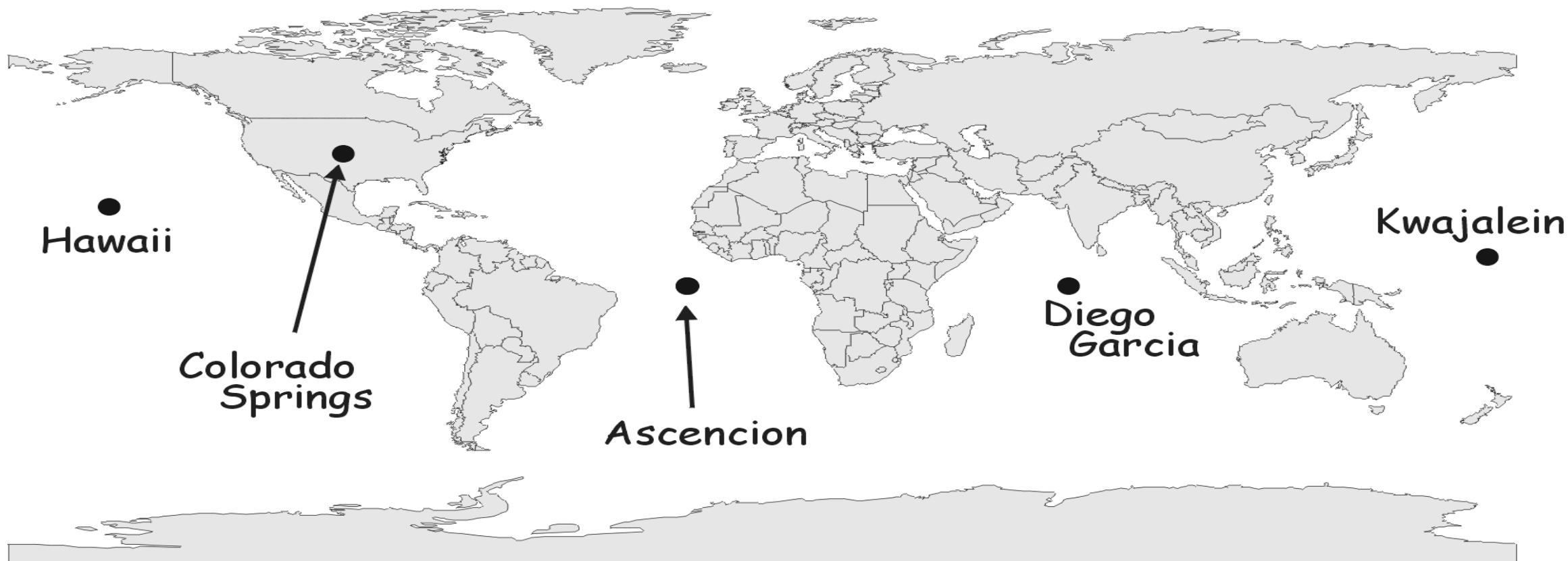

- Četiri kontrolne stanice locirane na Zemlji;
- 1) Hawaii u Pacifiku;
- 2) Diego Garcia u Indijskom Okeanu,
- 3) Ascension Island u Atlanskom Okeanu,
- 4) Colorado Springs u Coloradu

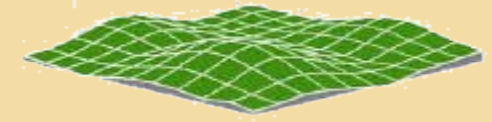
- Glavna kontrolna stanica je u Schriever (Falcon) Air Force Base u Colorado Springsu, Colorado..

GPS Control Segment Stations

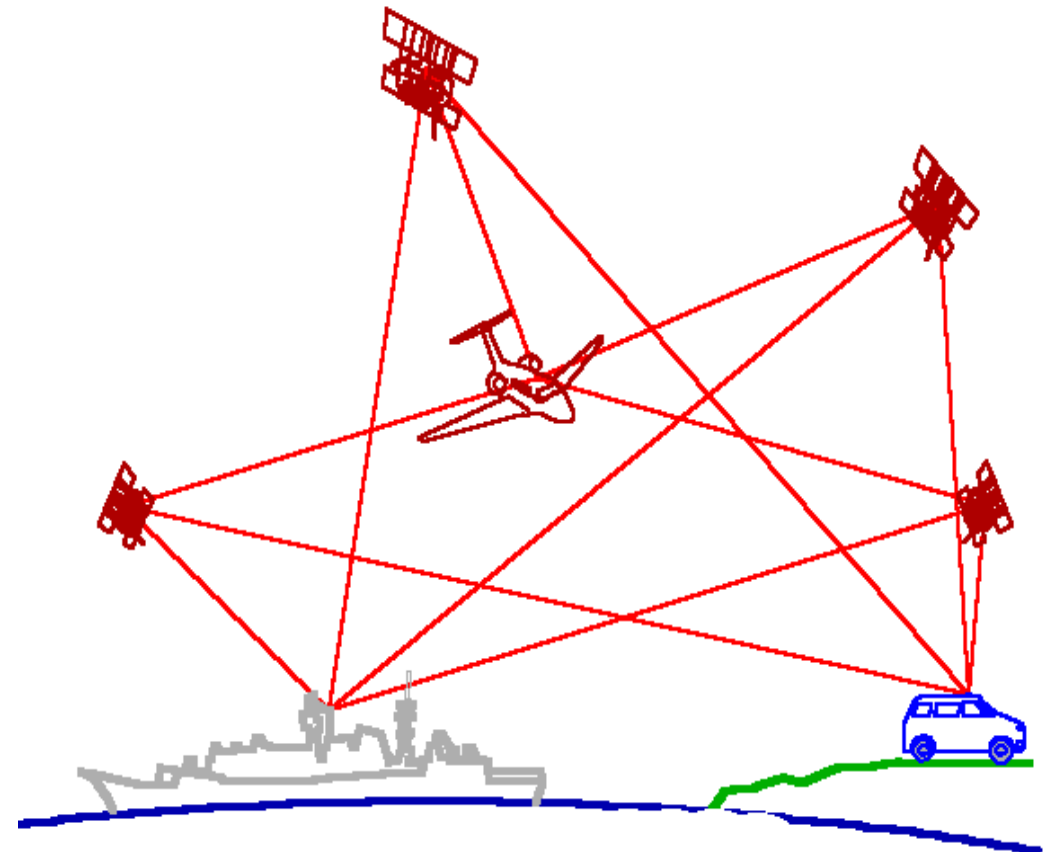

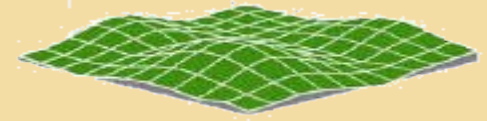
Korisnički segment

GPS risiveri - mogu se nositi u ruci ili biti instalirani na prevoznim sredstvima.

MC-GPS

- **Globalni Navigacioni Satelitski Sistemi**

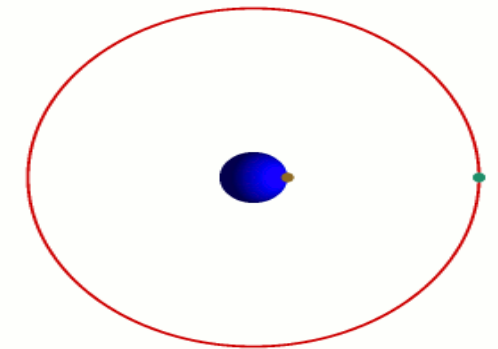
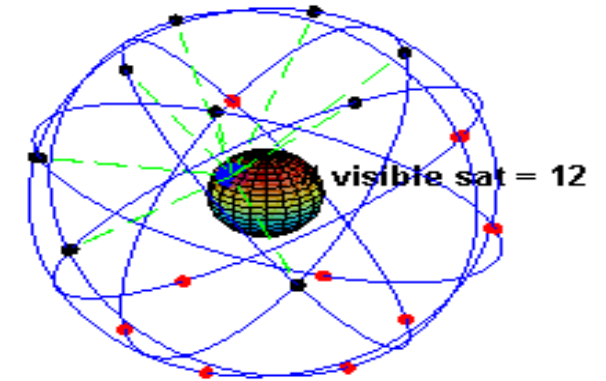
- Sateliti se oko Zemlje kreću po orbitama
- Njihovi signali su dostupni svuda na Zemlji

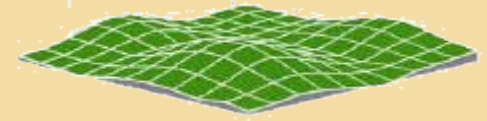
- **Regionalni Satelitski Sistemi**

- Sateliti se kreću po orbitama
- Pokrivaju samo određene oblasti

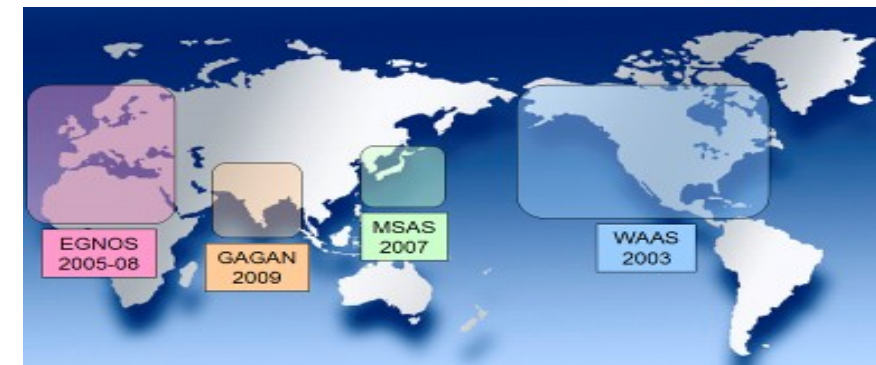
- **Geostacionarni Satelitski Sistemi**

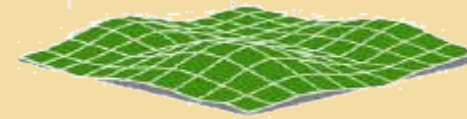
- Sateliti se kreću po orbitama brzinom koja je jednaka brzini rotacije Zemlje
- Posmatrano sa Zemlje izgleda kao da stoje u mestu
- Pokrivaju samo određene oblasti

- **Globalni Navigacioni Sistemi**
  - GPS
  - GLONASS
  - GALILEO
  - BeiDou (BeoDou-2 ili poznatiji kao COMPASS)
- **Regionalni sistemi**
  - BeiDou-1
  - QZSS
  - IRNSS
- **Pomoćni sistemi (korekcioni)**
  - WAAS
  - MSAS
  - EGNOS
  - GAGAN

- **GPS**

- Globalni sistem pozicioniranja
- GPS NAVSTAR
- Prvi sateliti lansirani 1978. godine
- Potpuno komercijalno orijentisani od 1994. godine

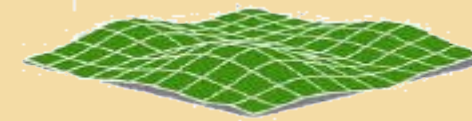
- **Trenutna konstelacija:**

- 11 x Block I (nijedan nije u funkciji)
- 19 x Block IIA (8 u funkciji)
- 12 x Block IIR (svi su u funkciji)
- 8 x Block IIRM (7+1 za testiranje orbita)
  - sa L2C civilnim signalom
- 12 x Block IIF (svi su u funkciji)
  - Sa L5 signalom (treća frekvencija)

- **Sledeća planirana lansiranja:**

- 5 x Block IIIA (u naredne dve godine, od ukupno 12)
  - novi signali jače snage, duži životni vek: ~15 godina

- **Karakteristike GPS satelita Block IIF**

- Treći civilni signal (L5)
- Životni vek 12 godina

- **Karakteristike GPS satelita Block III**

- Četvrti civilni signal (L1C)
- 4x bolji kvalitet signala
- Bolja sinhronizacija sa ostalim sistemima
- Životni vek 15 godina

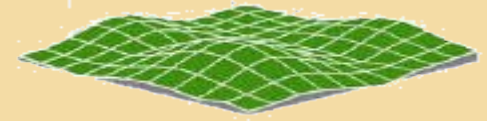
- 2014. godine krenulo se u obnavljanje zemaljskih stanica za kontrolu i praćenje satelita

2010
GPS IIF

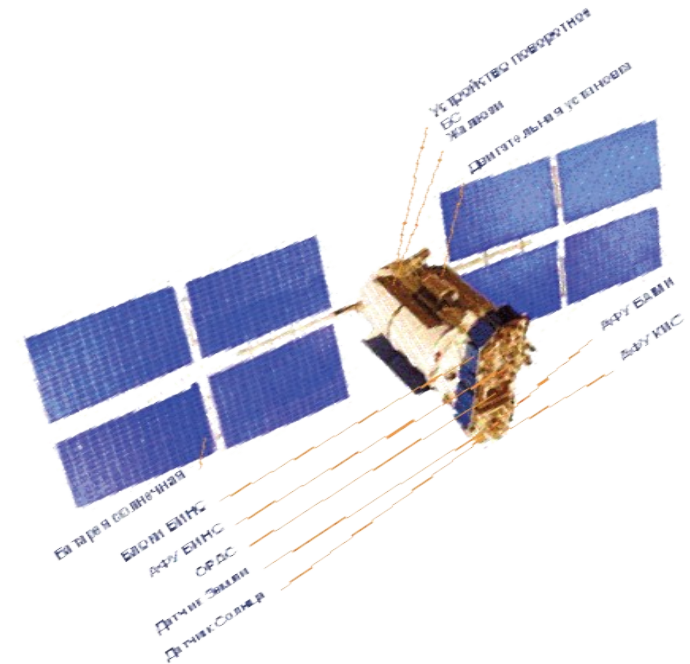
2014 - 2025
GPS III

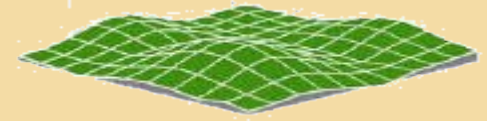

● GLONASS (ГЛОНАСС)

- ГЛОбальная НАвигационная Спутниковая Система = GLObalni NAvigacioni Satelitski Sistem
- Rusija
- Program razvoja započet 1972. godine u SSSR-u
- Prvi sateliti su lansirani 1982., a puna konstalacija ostvarena je 1996. godine
- Sistem obuhvata 21 aktivni i 3 rezervna satelita
- Nalaze se na udaljenosti od 19 000 km
- Inklinacija 64.8 stepeni

- **Galileo**

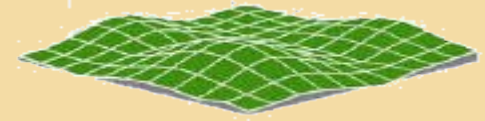
- Od 1999. godine je u razvoju
- EU
- Prvi satelit lansiran 2005. god.
- Krenuo je sa uslugama 2016. god.

- **Trenutno stanje:**

- 26 satelita od planiranih 30 (24 operativna i 6 rezervnih) je u orbiti.
- Potpuna operativnost očekuje se 2020. god.
- 2 kontrolna centra (Oberpfaffenhofen-Nemačka i Fucino- Italija)

BeiDou (Beidou-2 ili ranije COMPASS)

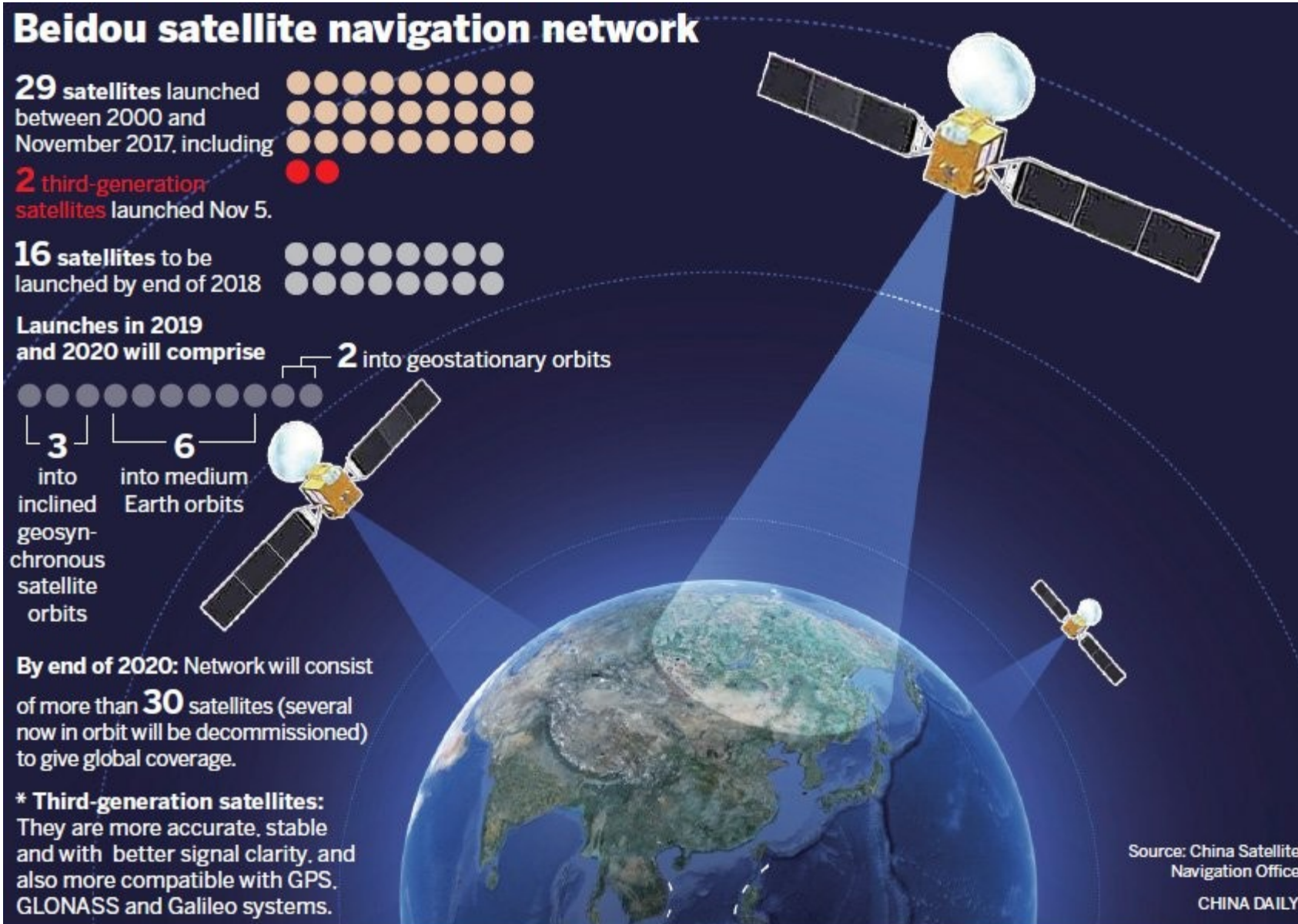
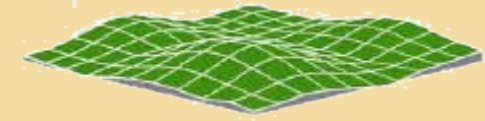
- **BeiDou**

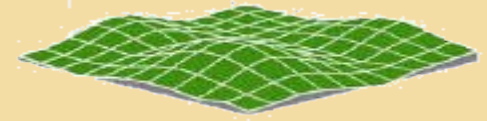
- Poznat i kao **Beidou-2**, BD2
- BeiDou-2 nije proširenje postojećeg Beidou-1 sistema, BD1
- Postao je operativan 2011. godine (sa 10 satelita)
- Namenjen je korisnicima u Azijsko-Pacifičkom regionu

- **Beidou-3**

- Prvi lansiran marta 2015. godine
- Trebalo bi da ima 35 operativnih satelita do kraja 2020. godine
- 2016. objavljeno je da ima milimetarsku tačnost u post procesingu

- **Regionalni satelitski sistemi**

- BEIDOU-1 (2001., Kina, 3 geostacionarnih satelita)
- QZSS (Japan, 4 satelita, Puna operativnost ~ 2018)
- IRNSS (2015., Indija, 7 geostacionarnih satelita)

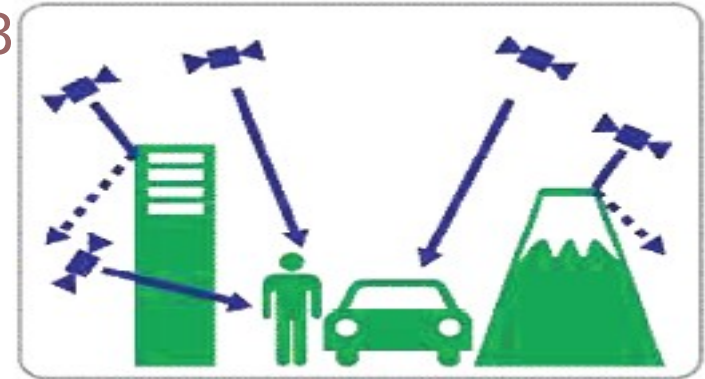
- **Glavne prednosti**

- Nezavisnost
- Preciznost i lokalna dostupnost zbog velike elevacije (70° umesto standardnih 45°)

- **Glavne slabosti**

- Prijem samo u lokalu
- Odnos Cena / Dostupnost

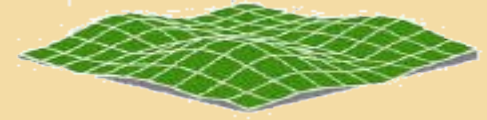
Globalni Sistemi

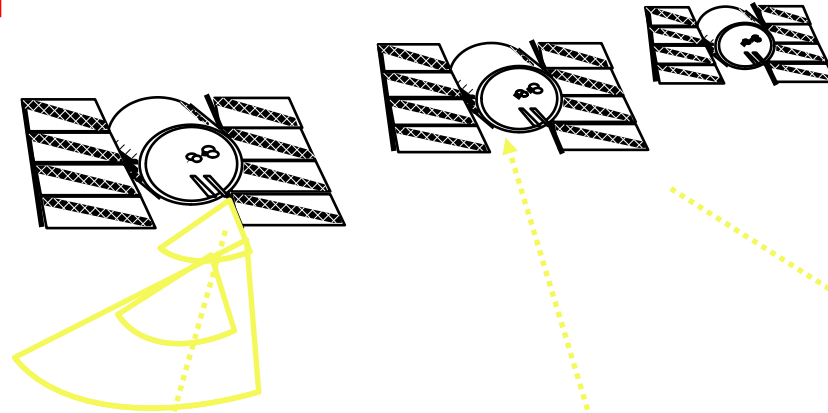
Regionalni Sistemi

Kako GNSS funkcioniše

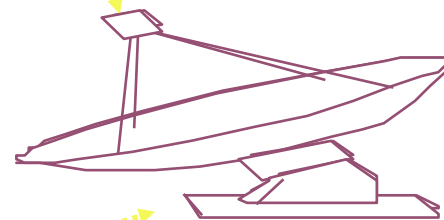
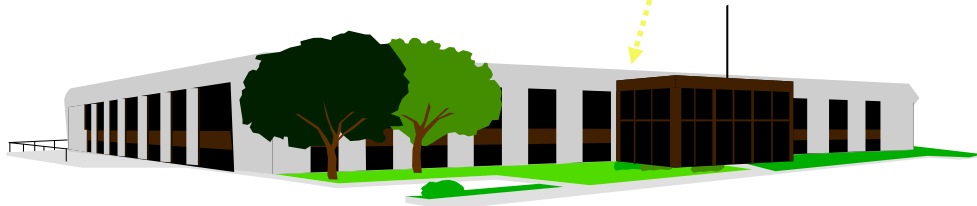

Kosmički Segment
24+ Satelita

Kontrolne Stanice

Diego Garcia
Ascension Island
Kwajalein
Hawaii
Colorado Springs

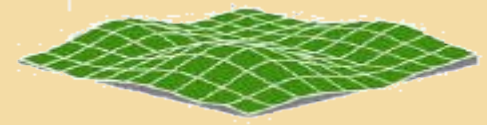

GPS Kontrol
Colorado Springs

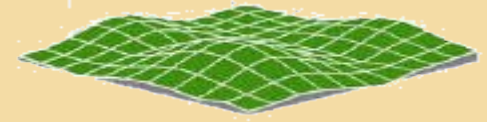
Korisnik

Karakteristike GPS

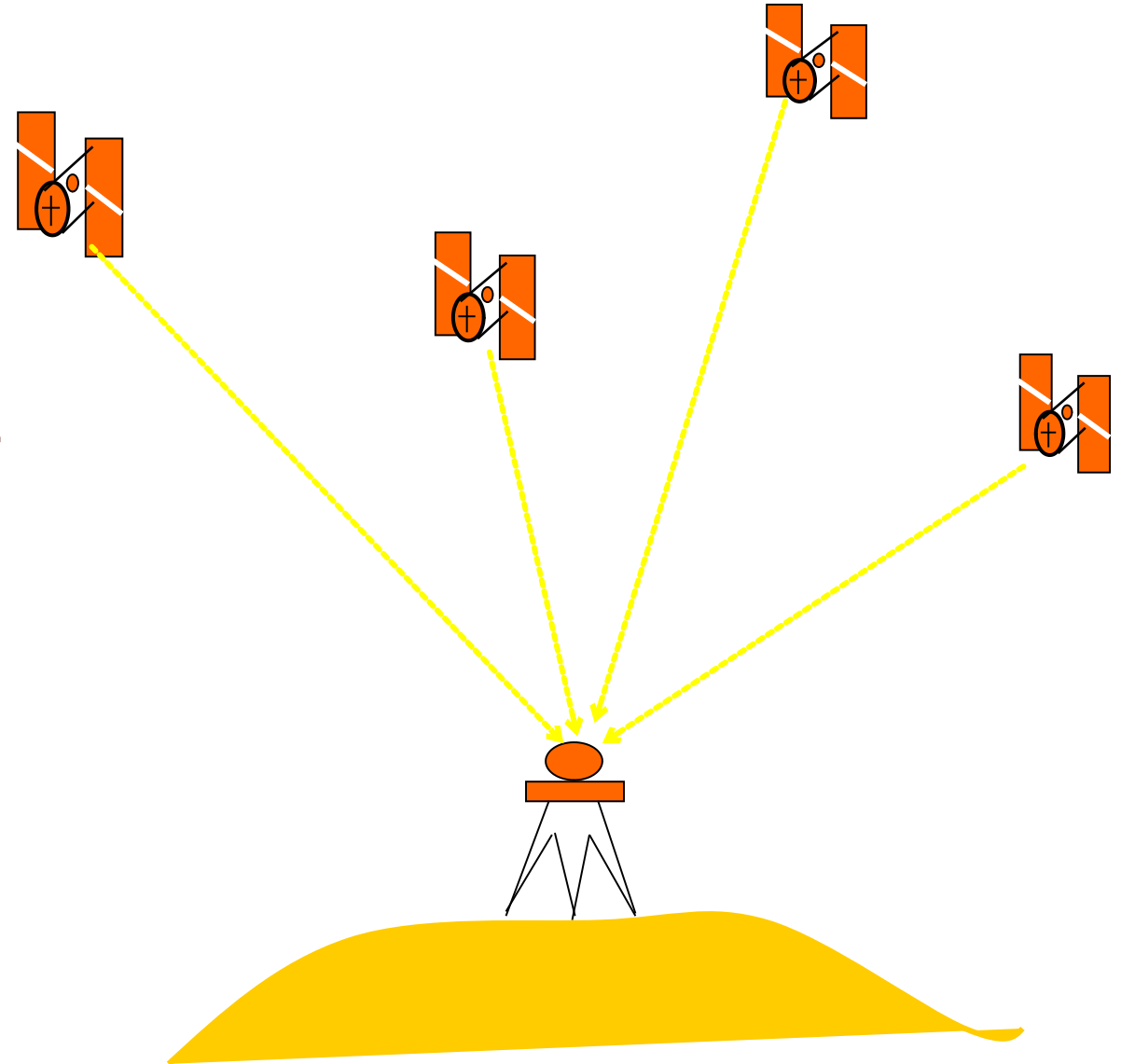

- Funkcioniše u svim vremenskim uslovima,
- Visoka tačnost 3D pozicioniranja,
- 24 sata dnevno operativan,
- Velika primena u inženjerstvu i geo-naukama,
- GPS oprema je izuzetno skupa.

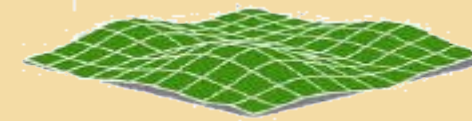
Pozicioniranje GPS-om

- 1) Potrebno najmanje 4 satelita.
- 2) 4 satelita - 4 rastojanja.
- 3) računanje XYZ koordinata GPS vremena.
- 4) XYZ koordinate - u odnosu na centar Zemlje.
- 5) Transformacija u geografske koordinate - latituda, longituda, elipsoidna visina.

Kako funkcioniše GPS? *(u 5 koraka)*

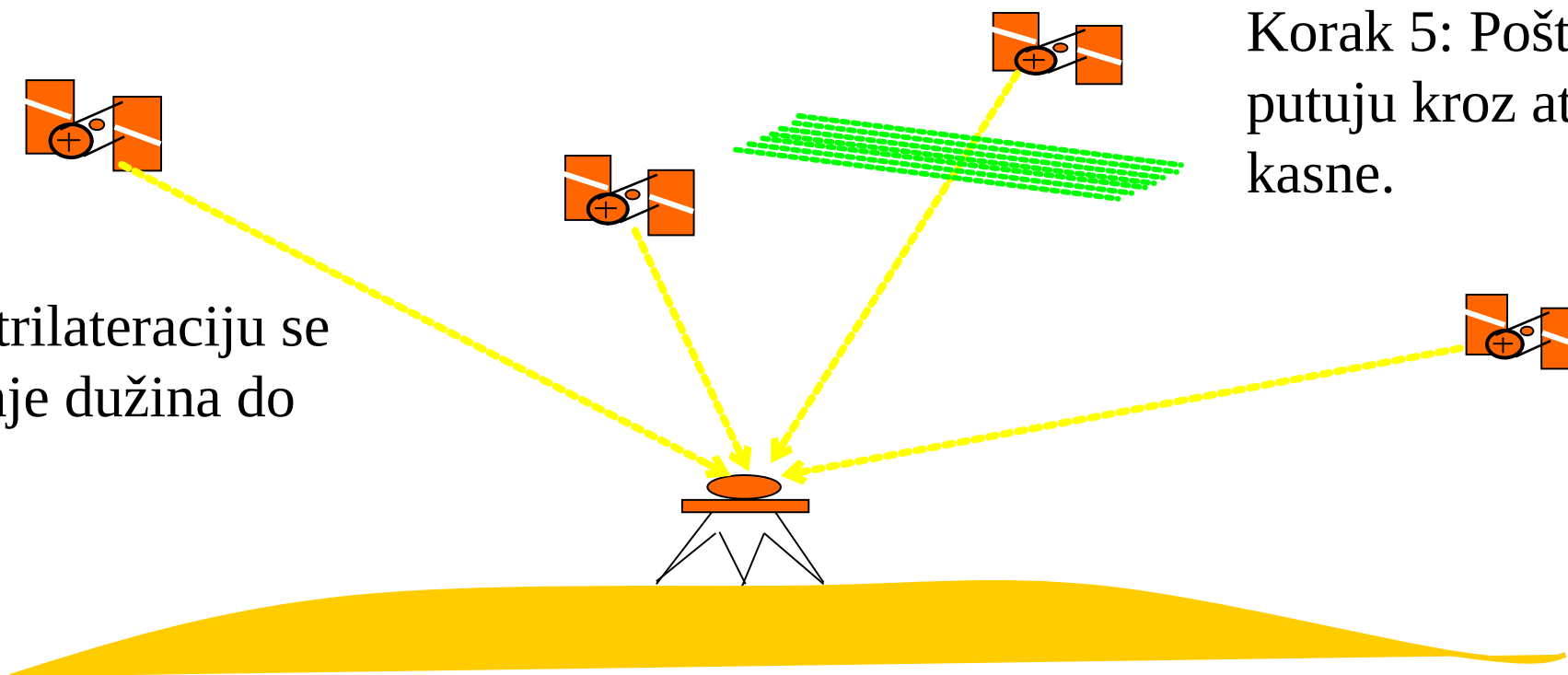

Korak 3: Za merenje vremena koje putovanja signala potrebni su tačni časovnici.

Korak 4: Uz određivanje rastojanja do satelita potrebno je znati i njegove koordinate u prostoru.

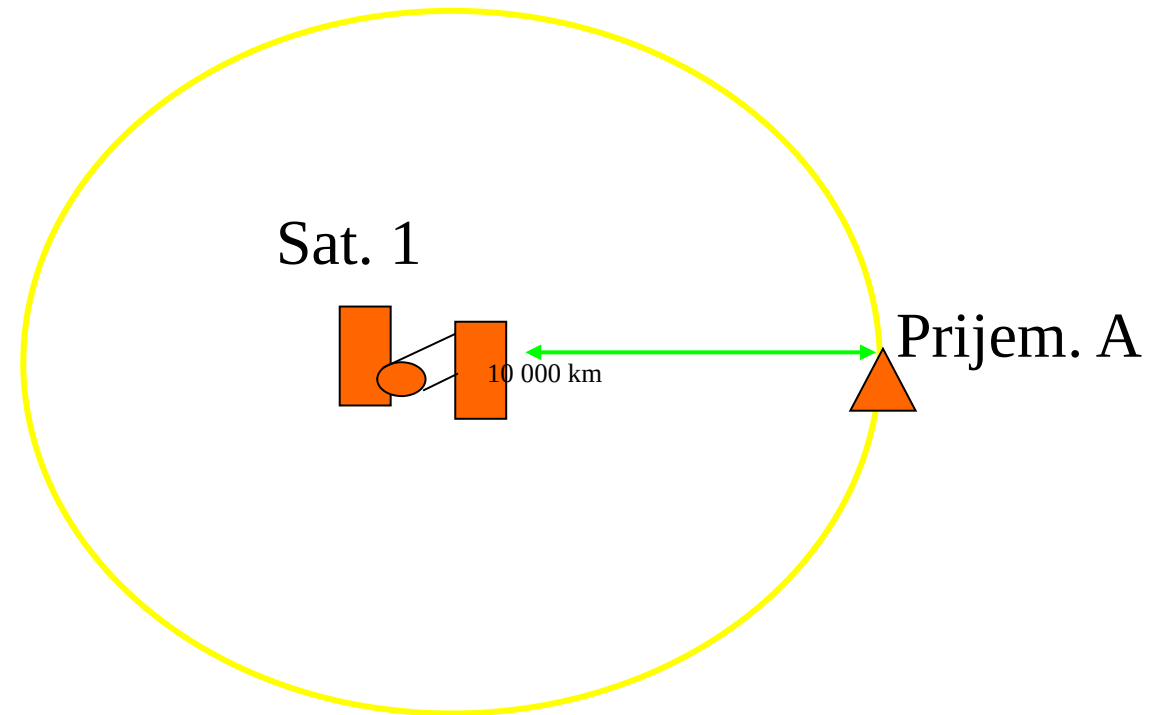
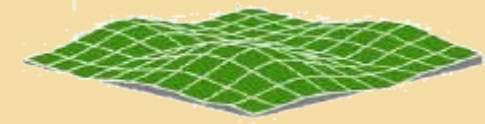
Korak 5: Pošto GPS signali putuju kroz atmosferu, oni i kasne.

Korak 2: Za trilateraciju se koristi merenje dužina do satelita.

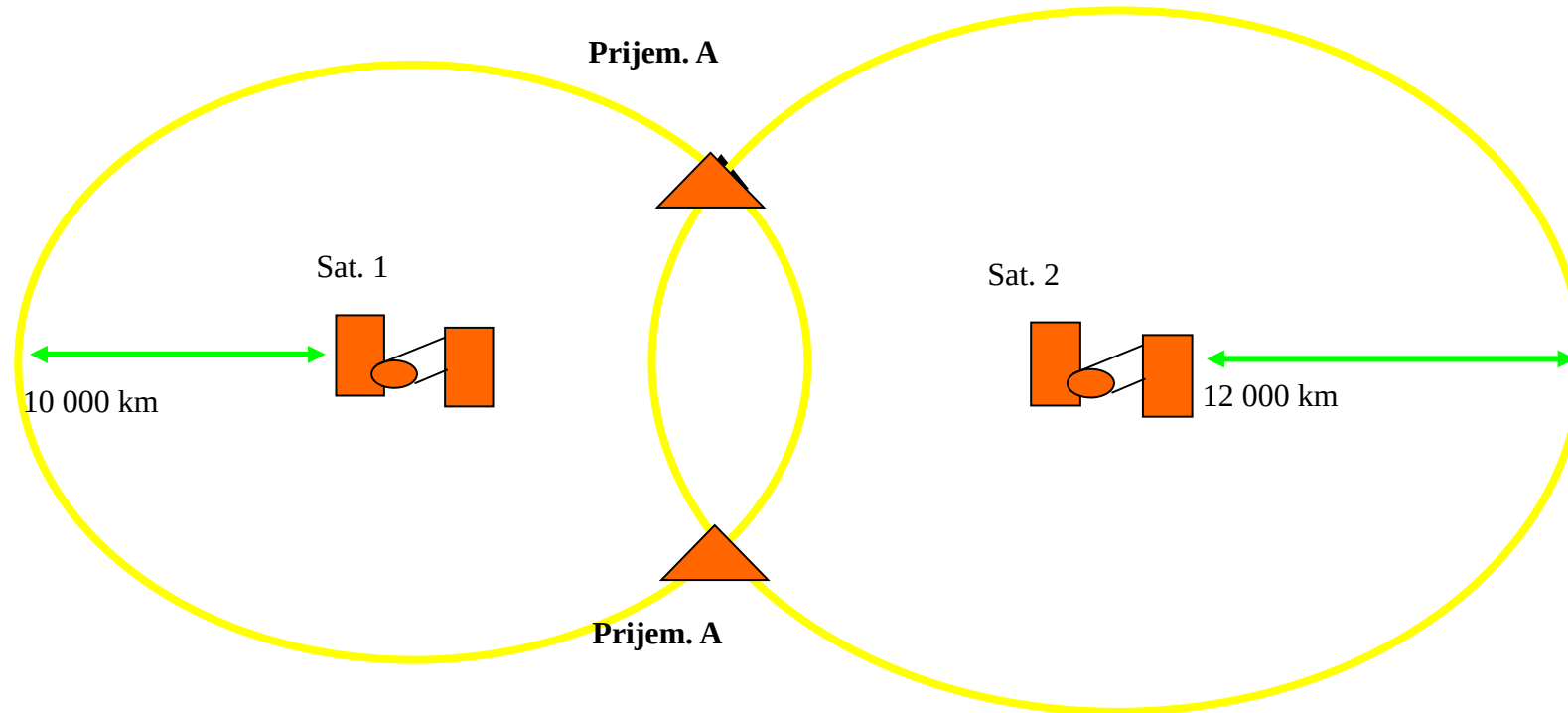
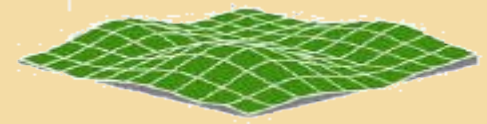
Korak 1: Osnovu čini trilateracija GPS satelita.

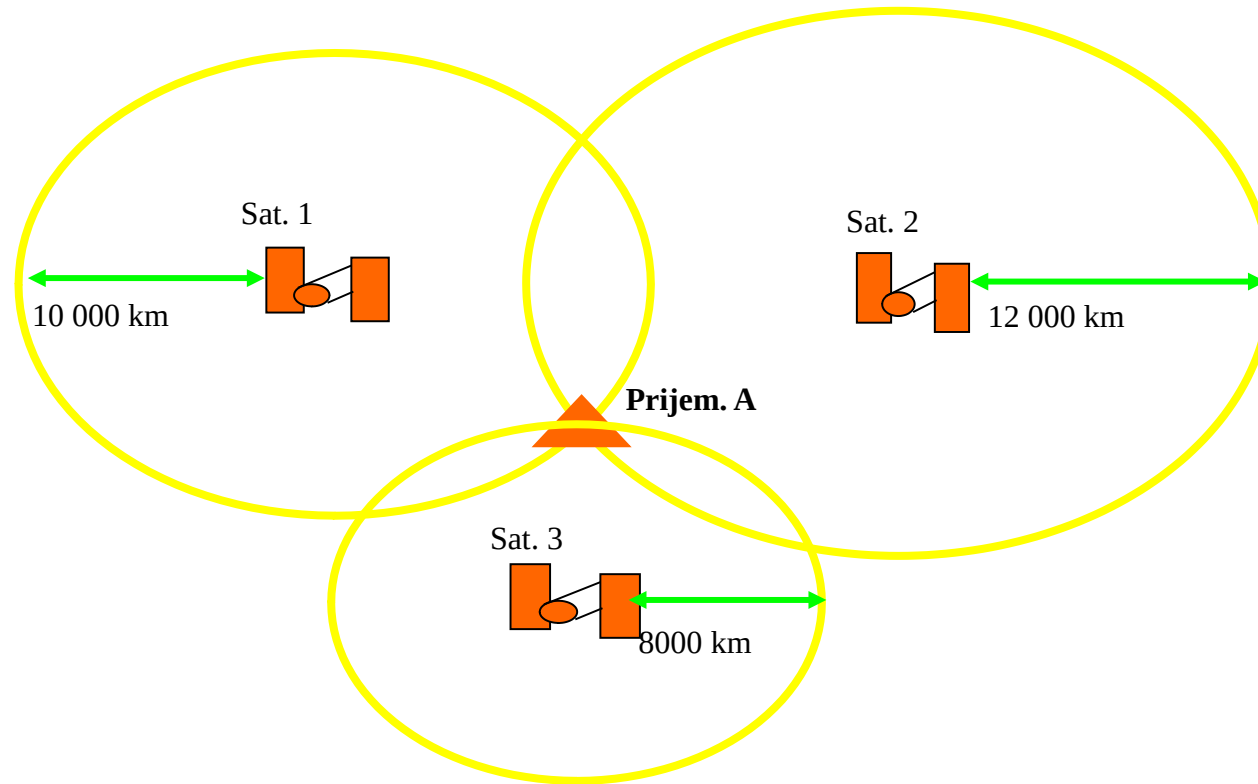
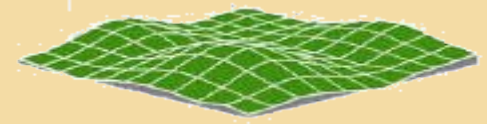
Prijemnik se nalazi negde na obodu kruga poluprečnika 10 000km

Pozicioniranje sa dva satelita

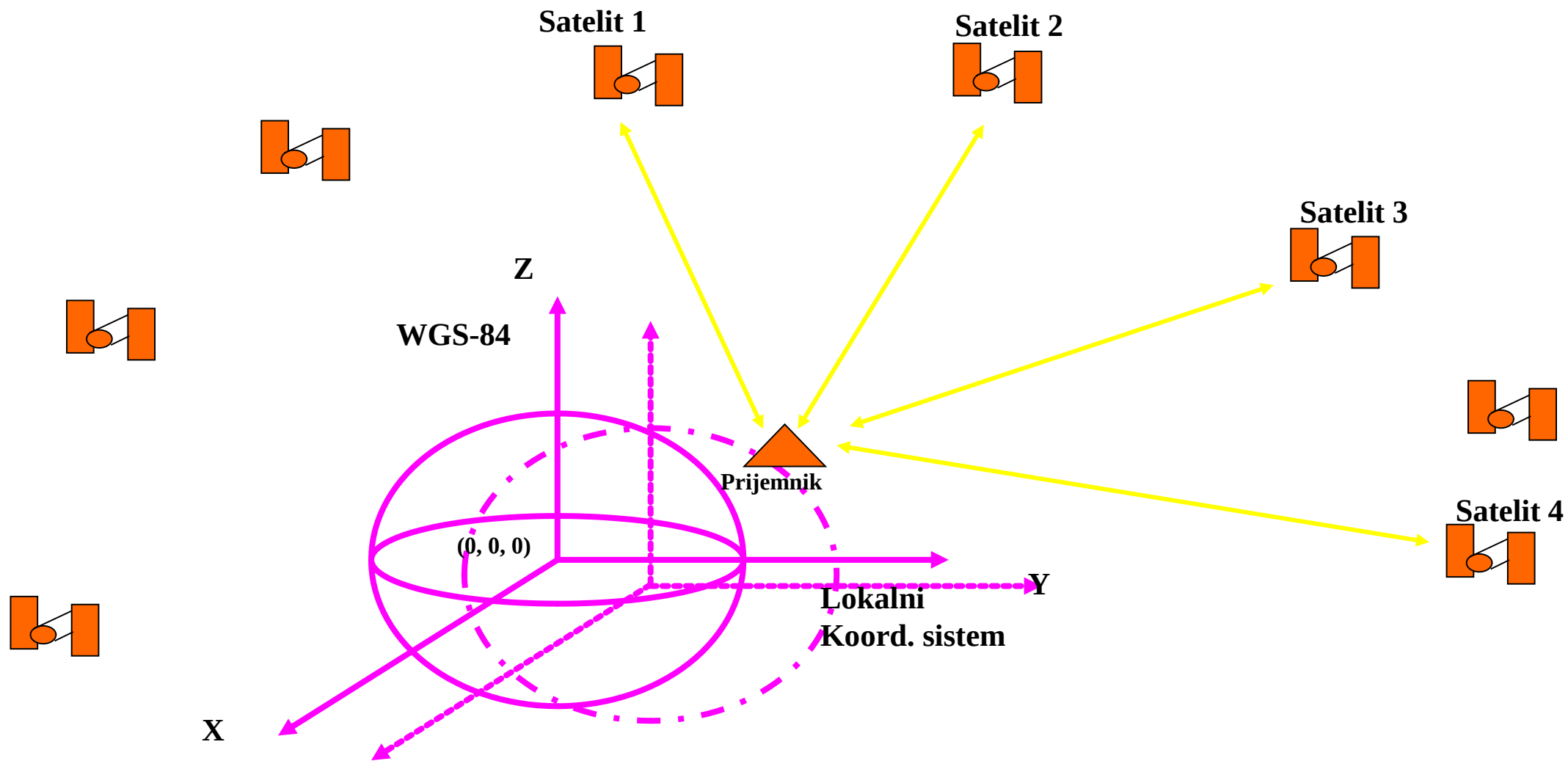
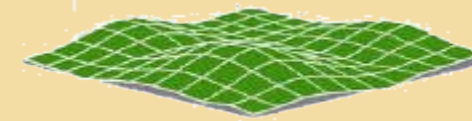
Prijemnik se može nalaziti na jednoj od ove dve pozicije

Pozicioniranje sa tri satelita

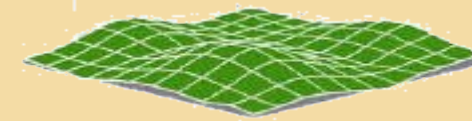

Prijemnik je jednoznačno pozicioniran

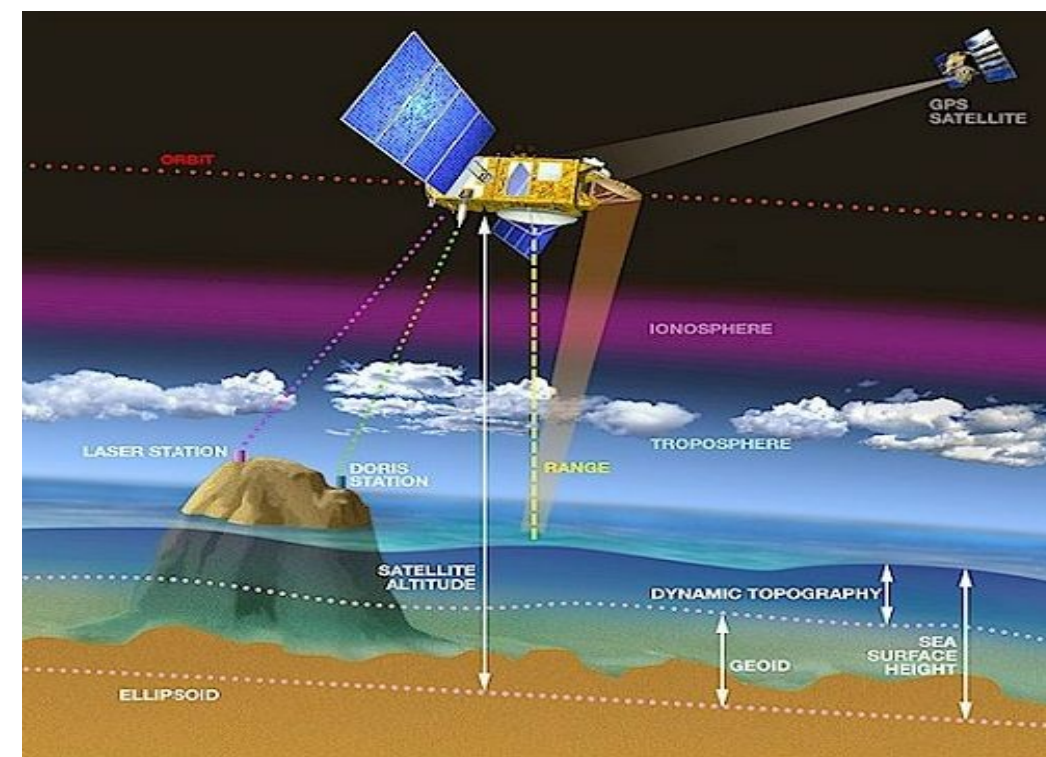
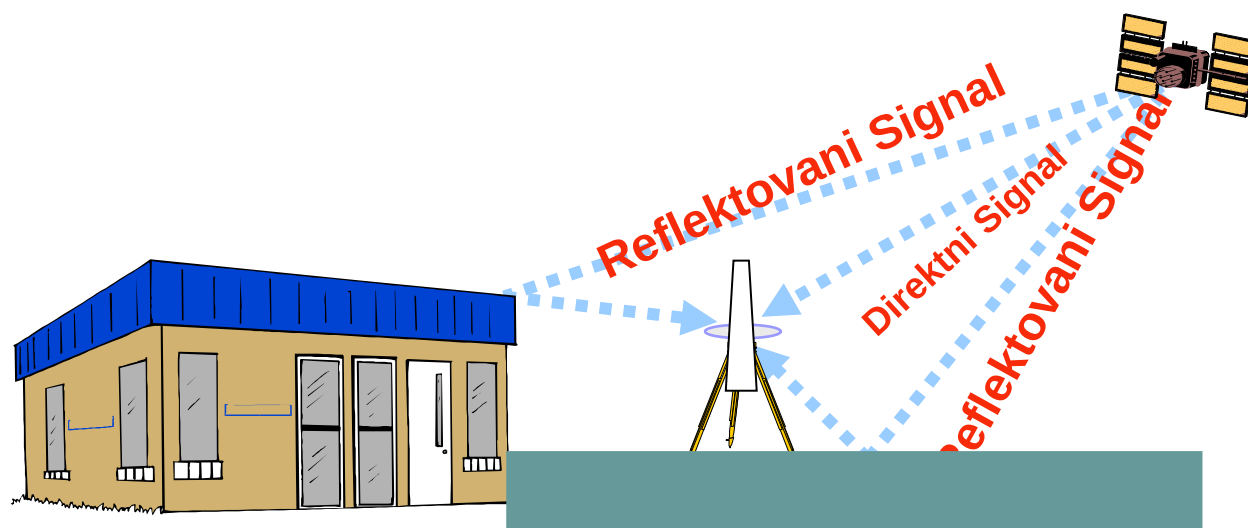
Pozicioniranje na osnovu četiri satelita

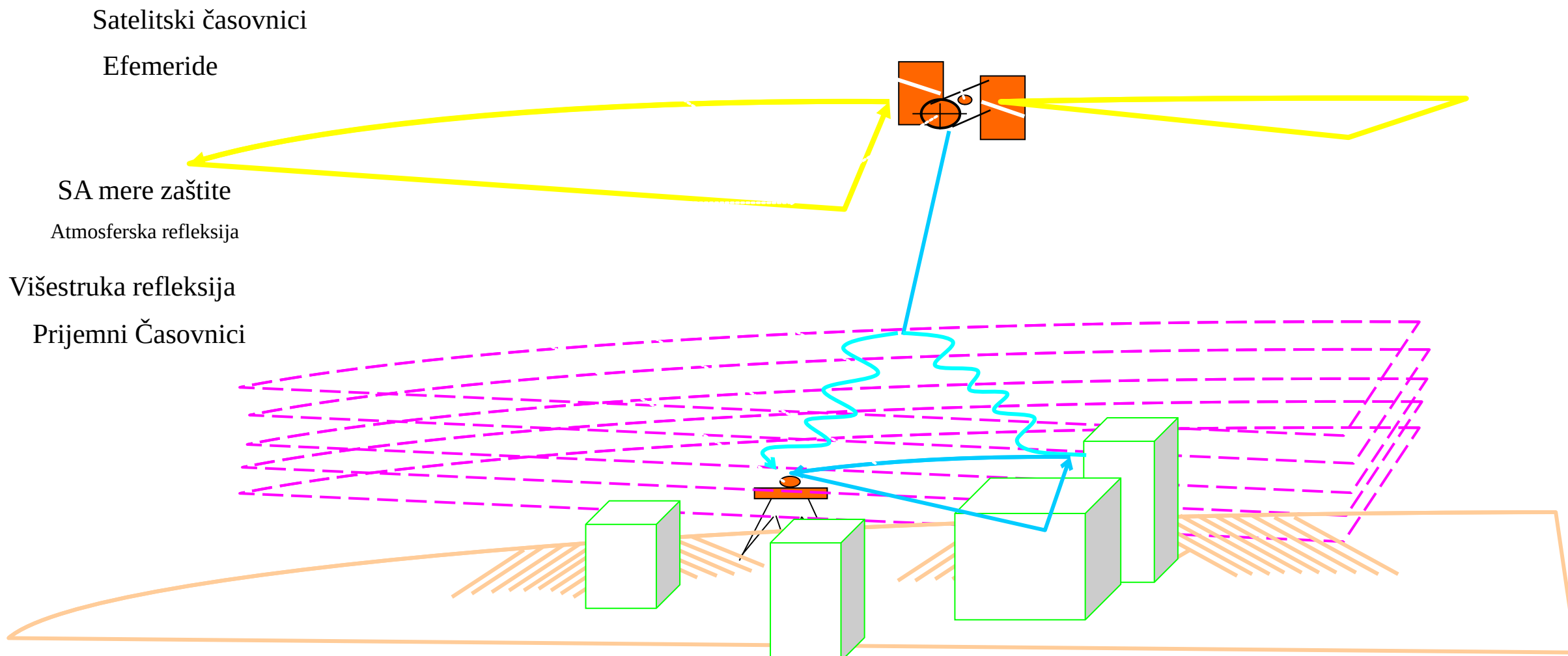
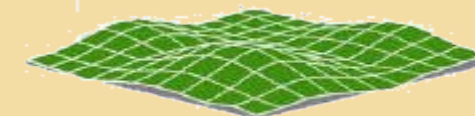
Izvori grešaka GPS

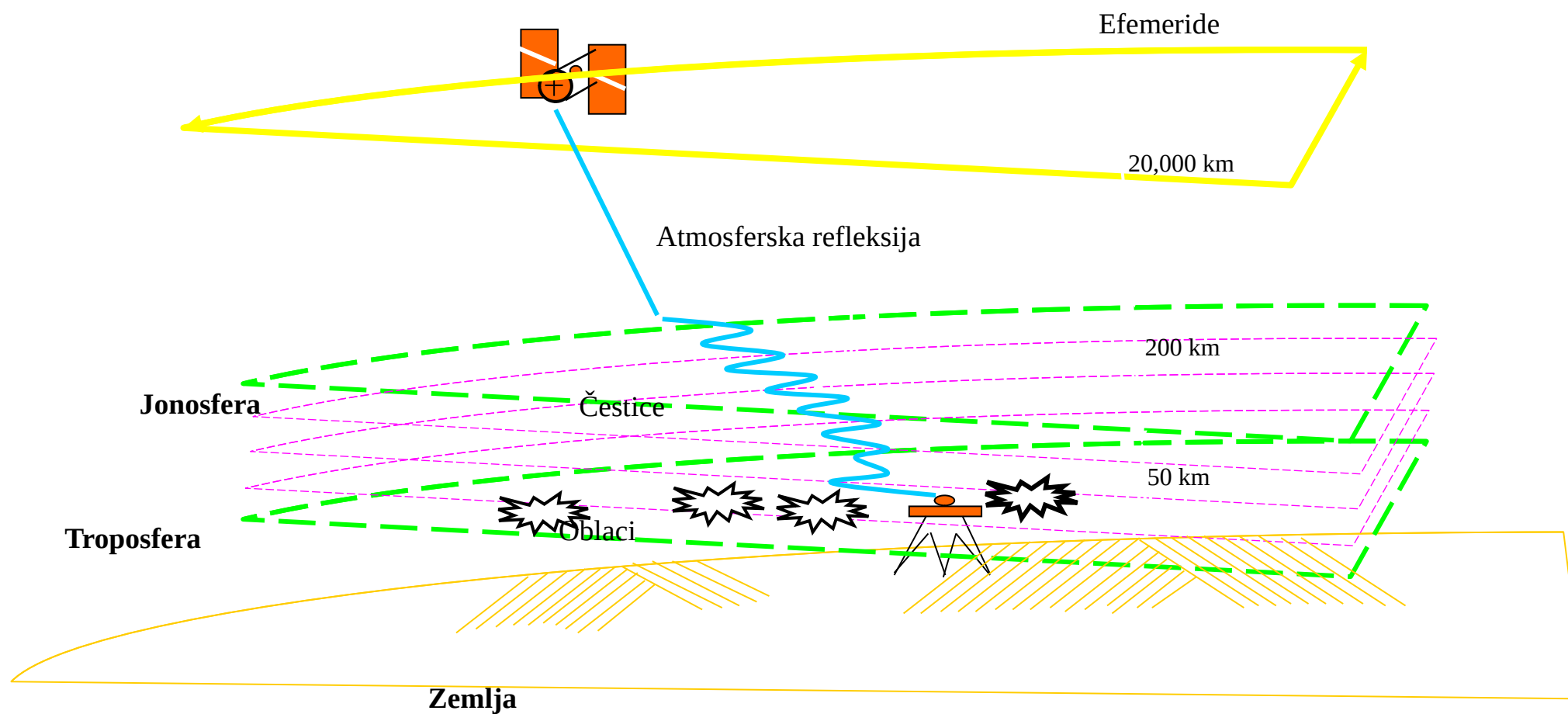
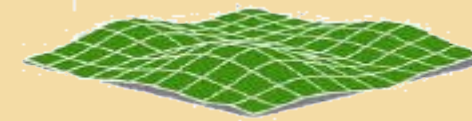
- Greška časovnika
  - Razlike između časovnika u satelitu i prijemniku
- Jonosfersko kašnjenje
  - Kašnjenje GPS signala prilikom prolaska kroz jonosferski omotač.
- Višestruka refleksija
  - Izazvana refleksijom od susjednih objekata

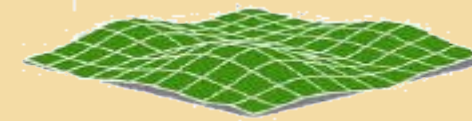
Izvori grešaka GPS

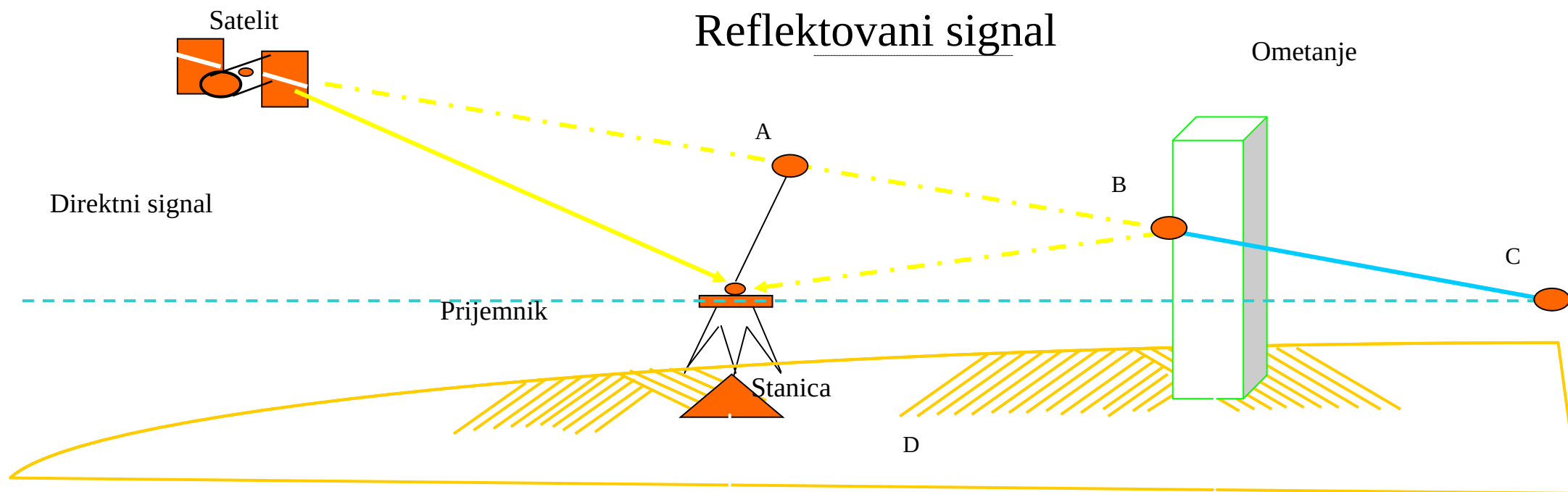
Atmosferski uticaji

Višestruka refleksija

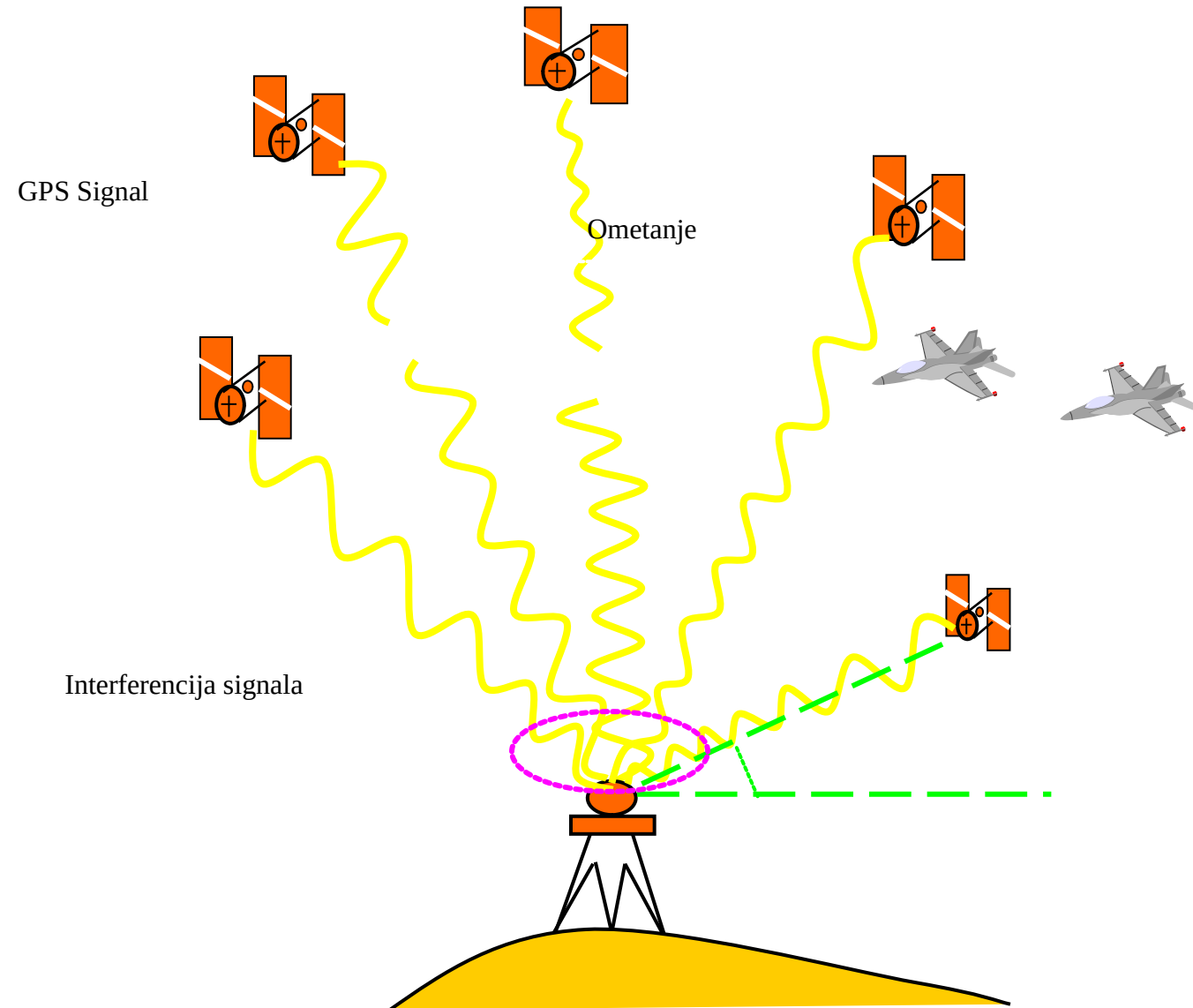
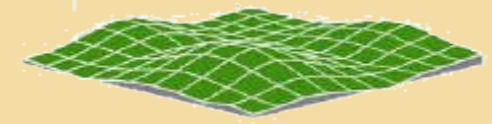
Reflektovani signal

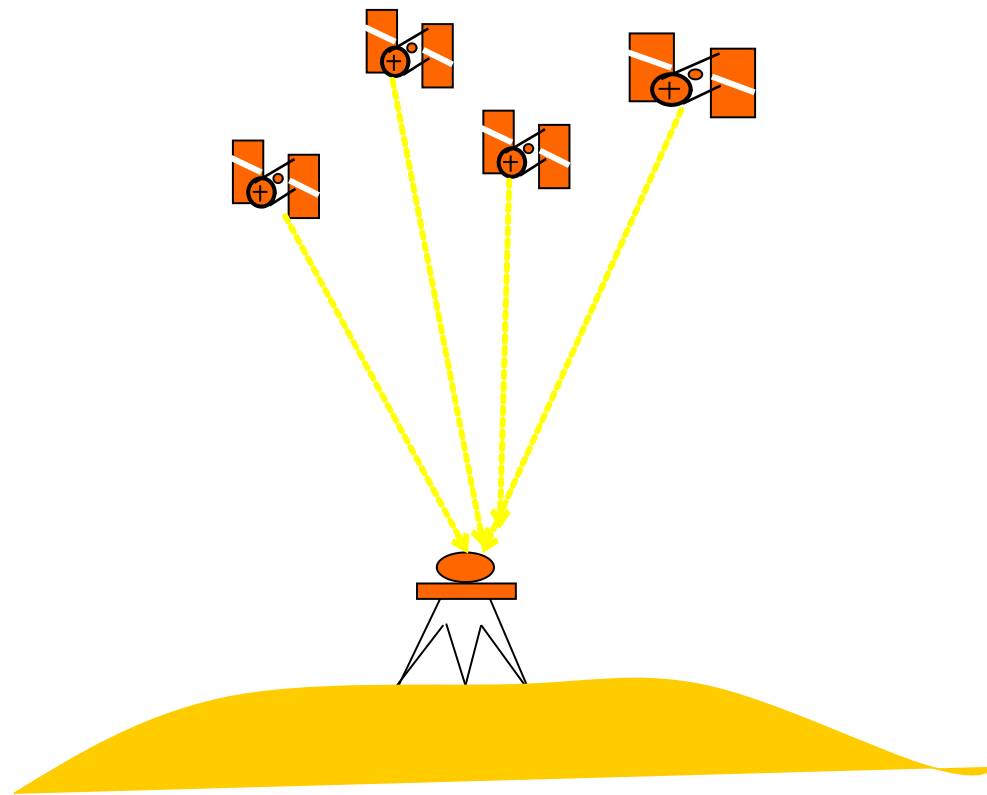
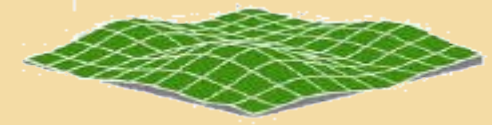
Višestruka refleksija = $AB + BC$

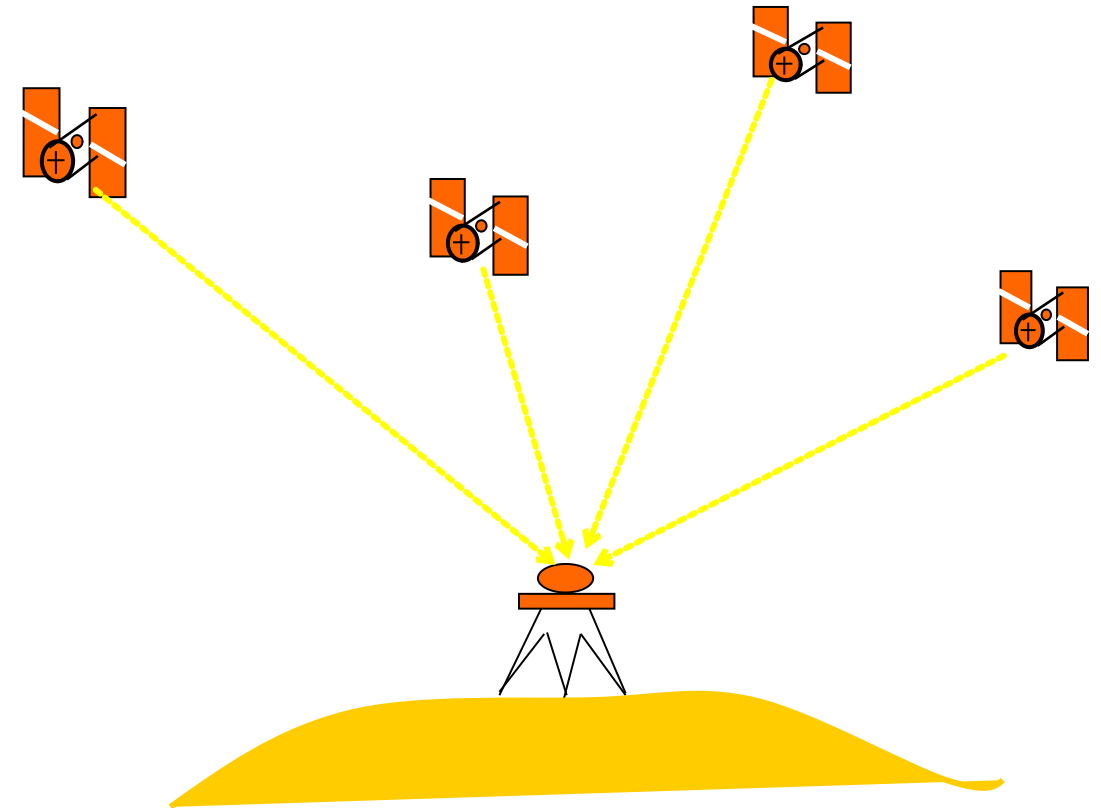
Greška faznog skoka

Pokazatelj kvaliteta satelitske geometrije GDOP

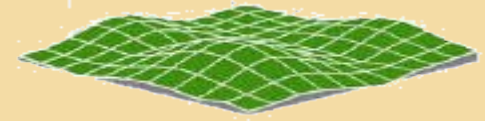

loš GDOP $\times 20$

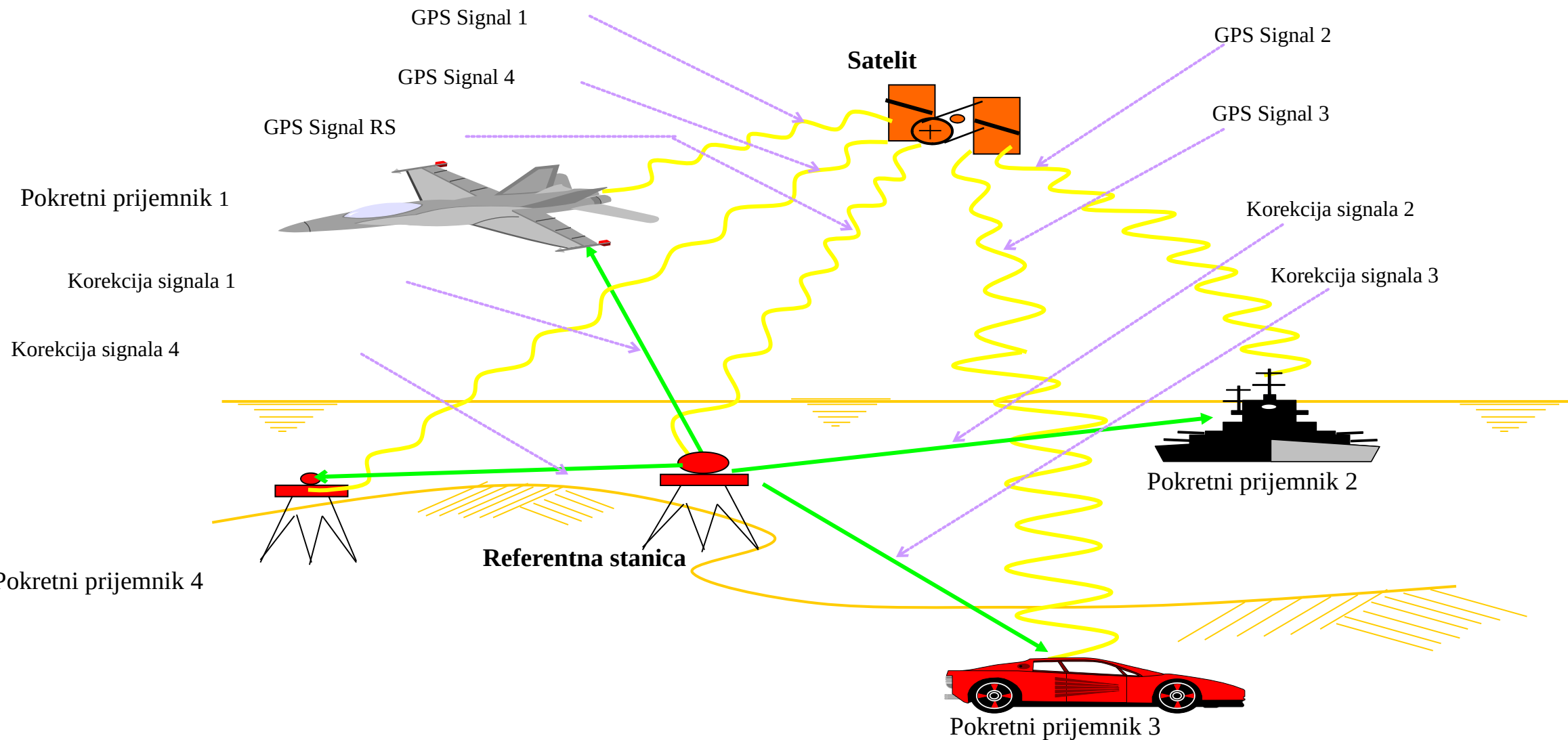
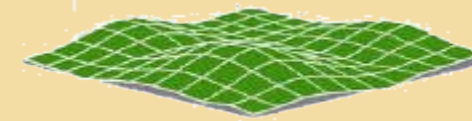
dobar GDOP $\times 2$

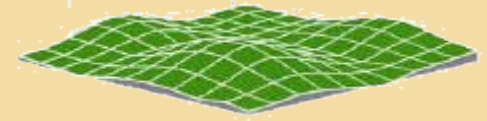
Diferencijalni GPS (DGPS)

- DGPS omogućuje veću tačnost pozicioniranja.
- DGPS koristi koordinate poznatih tačaka, kako bi se izvršila korekcija tačnosti na merenim tačkama.
- DGPS korekcije mogu se primeniti na GPS podatke u realnom vremenu korišćenjem radio modema. Ili kasnije u post obradi podataka.

Diferencijalni GPS (DGPS)

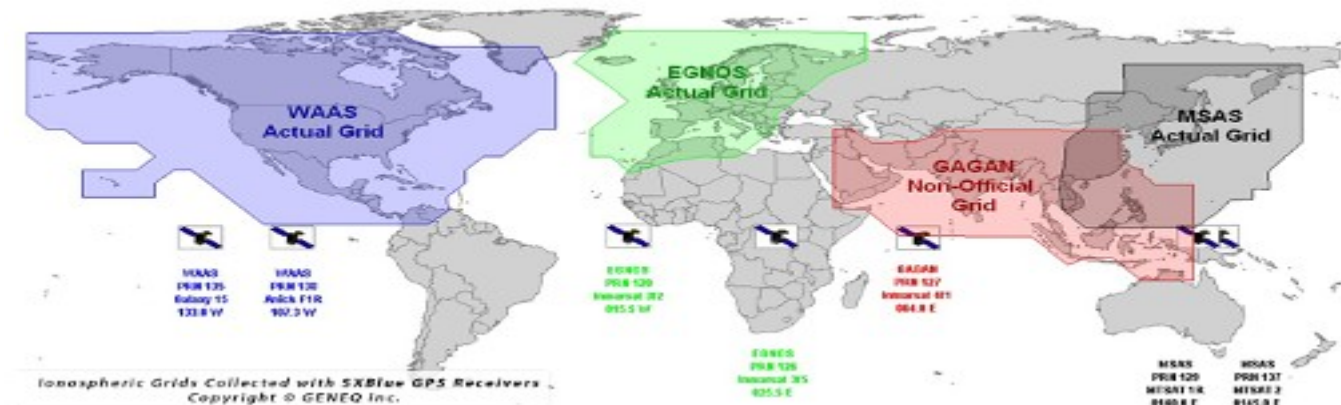

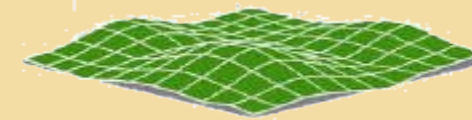
- **Pomoćni sistemi - korekcioni (SBAS)**

- SBAS = Satellite Based Augmentation System
- Za GNSS diferencijalnu korekciju
- Velika pokrivenost
- Preciznost je prosečno oko 7m (ali ide i do 1m)

- **Pokrivenost**

- WAAS (USA / Kanada)
- MSAS (Japan)
- EGNOS (Evropa, Severna Afrika)
- GAGAN (Indija)

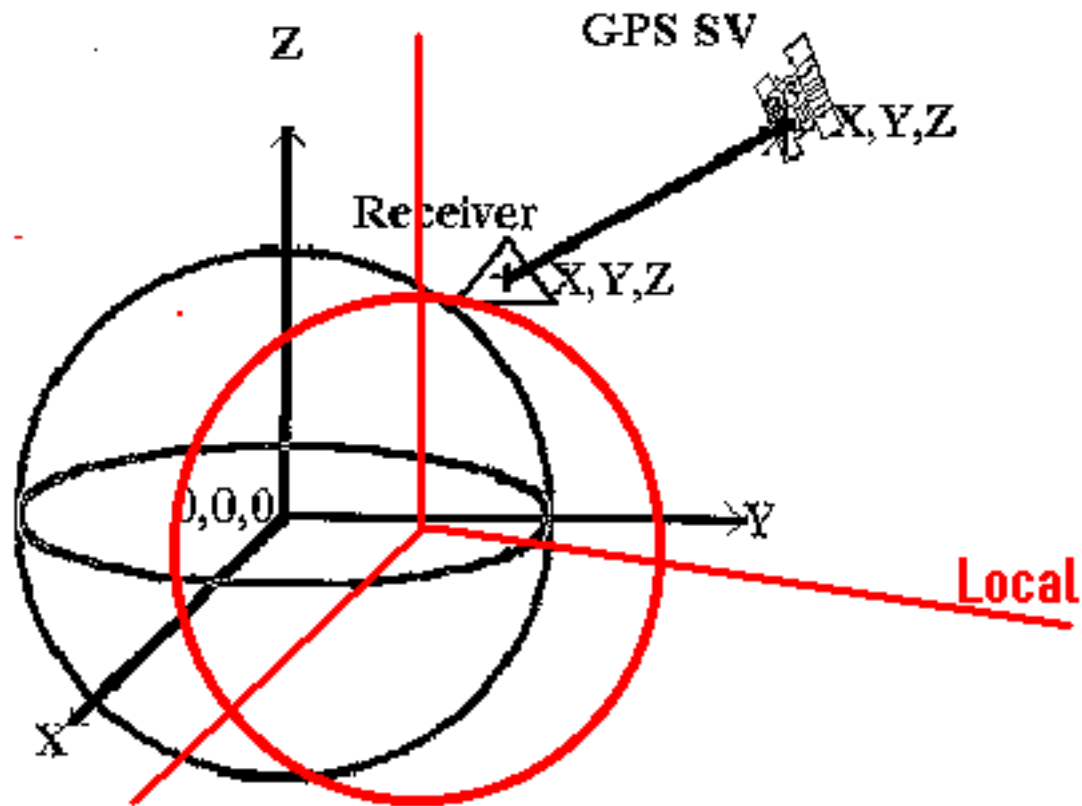
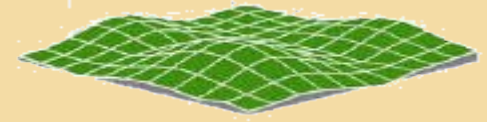

Aktivna geodetska referentna osnova Srbije

- 32 Permanentne stanice
- Rastojanje oko 70km
- 2 kontrolna centra
- Uspostavljena je po fazama od 2003. god. do 16.12.2005. god.

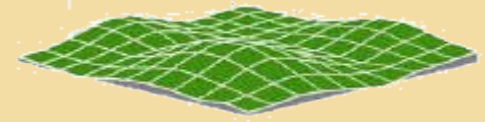

Koordinatni sistemi

- **Satelitski sistem (WGS84).**
- **Lokalni sistem**
- **Transformacioni parametri.**

$$\begin{pmatrix} X \\ Y \\ Z \end{pmatrix} Local = \begin{pmatrix} \Delta X \\ \Delta Y \\ \Delta Z \end{pmatrix} + R \begin{pmatrix} X \\ Y \\ Z \end{pmatrix} WGS84$$

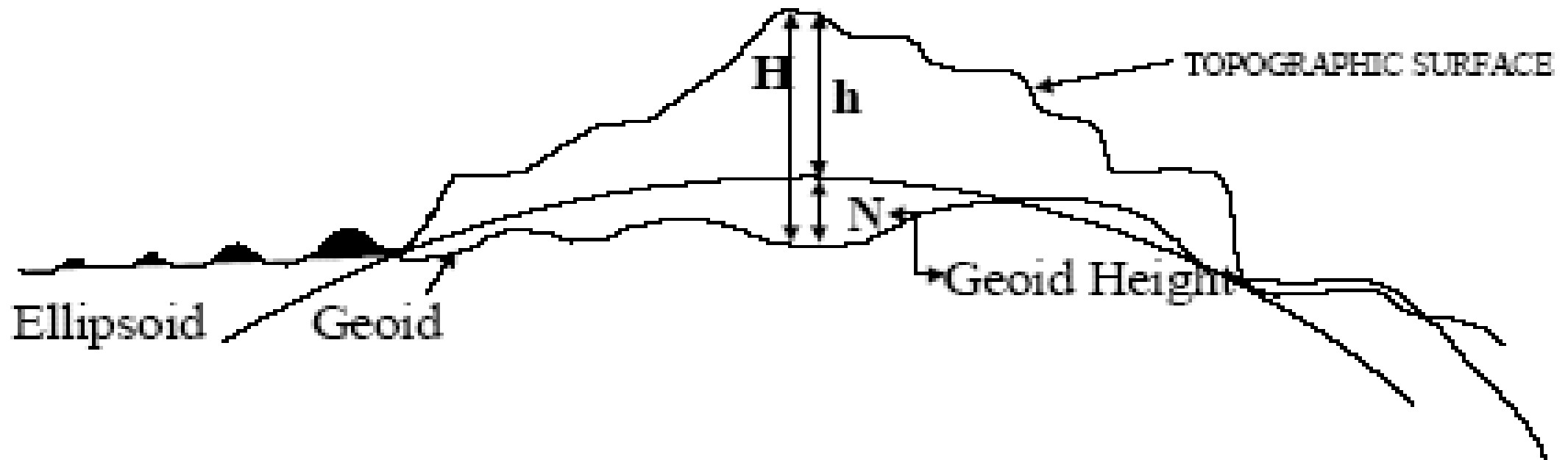

H = Orthometric Height

h = Ellipsoidal Height

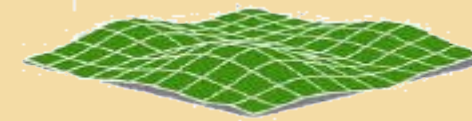
N = Geoid Height

$$H = h - N$$

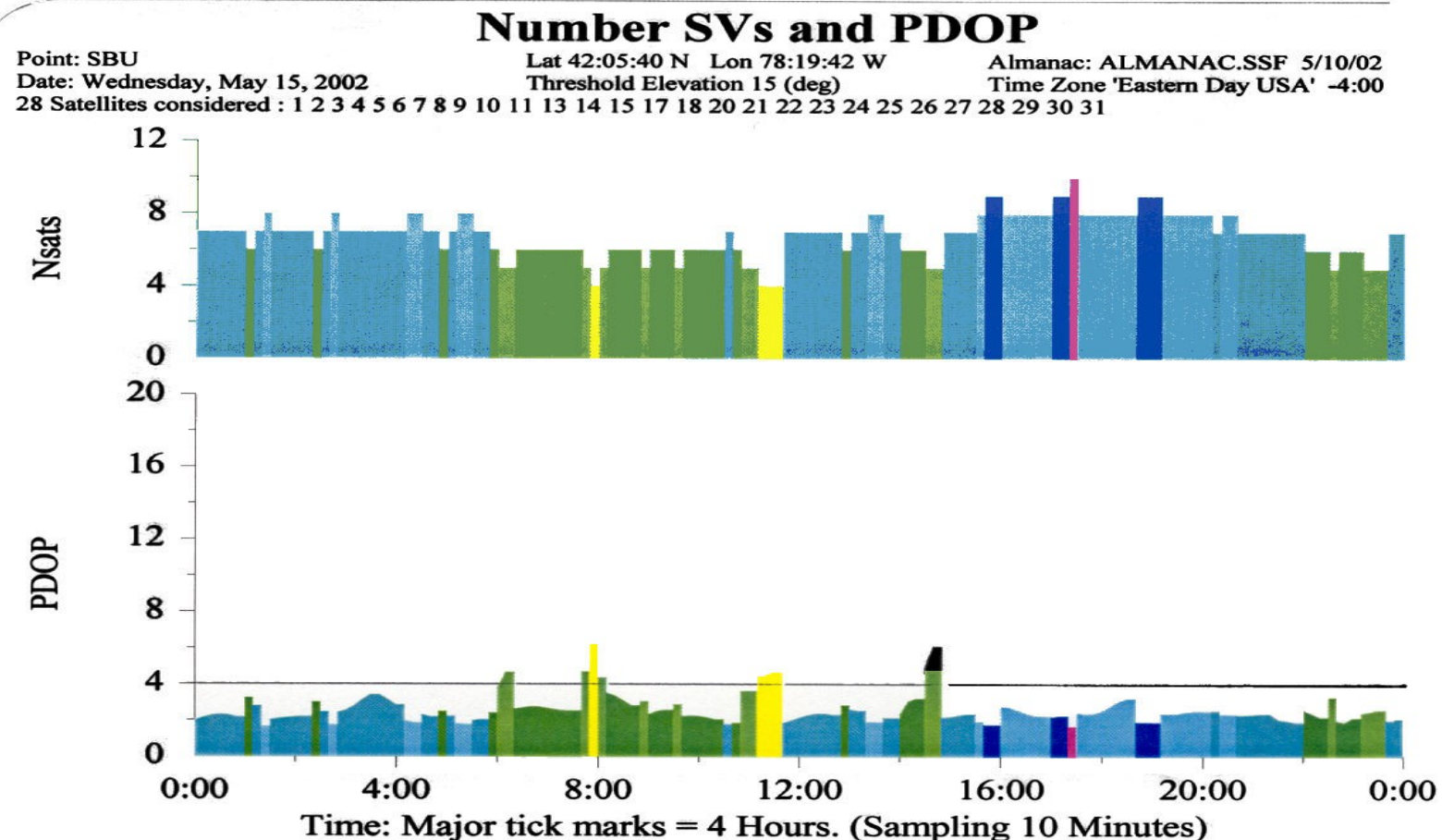

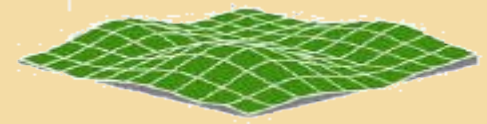

Povećanje tačnosti GNSS-a

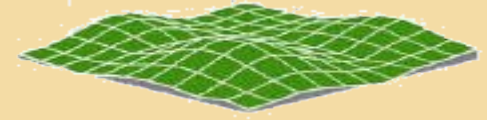
- Planiranje merenja
- Diferencijalni GPS
- Primena prijemnika visoke tačnosti

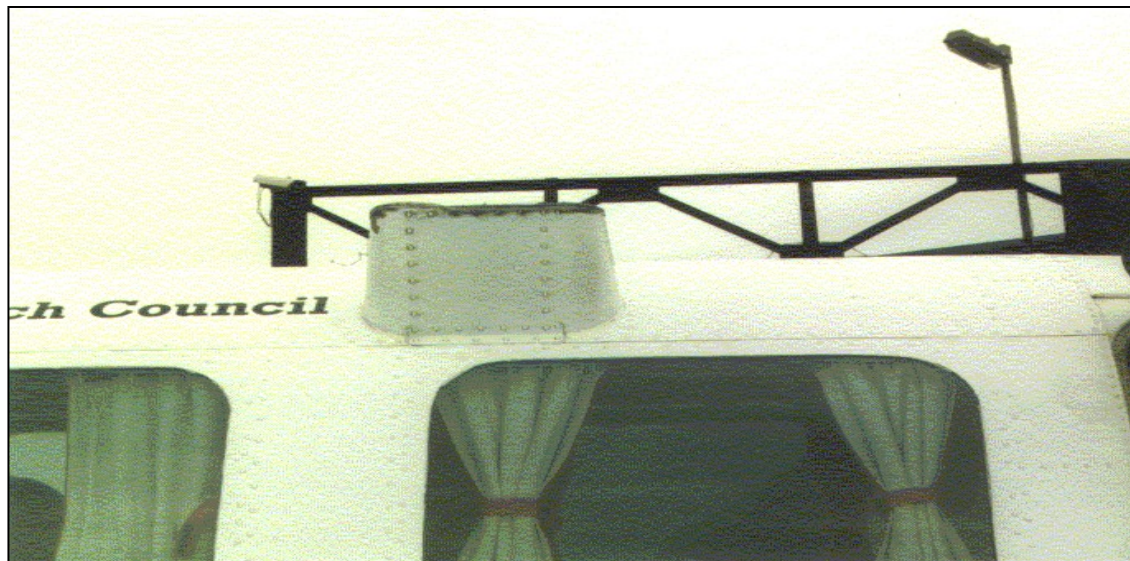
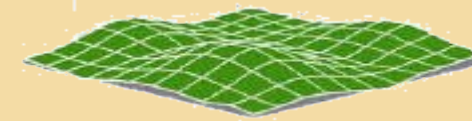

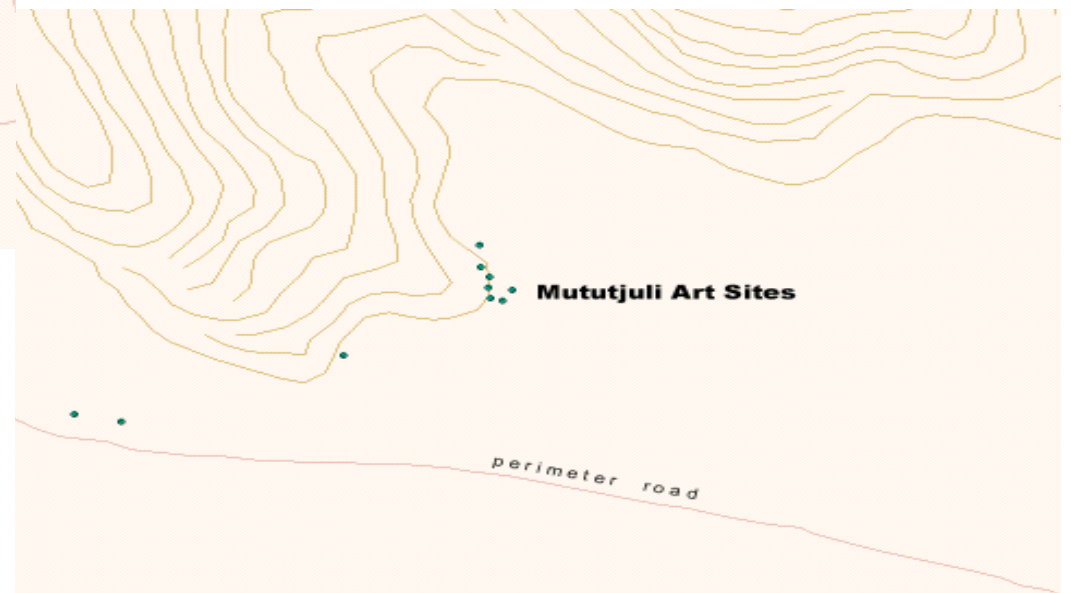
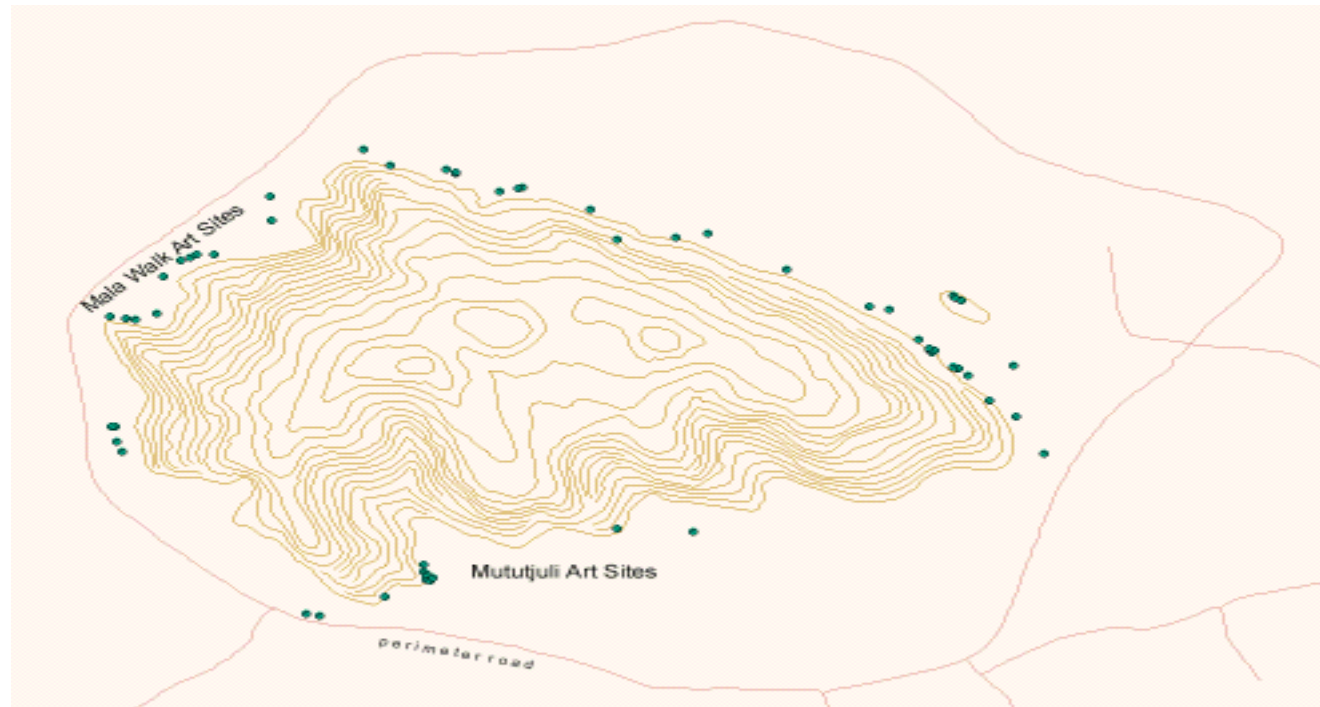
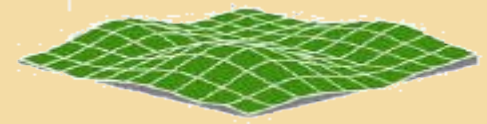
Primena - vođenje mašina

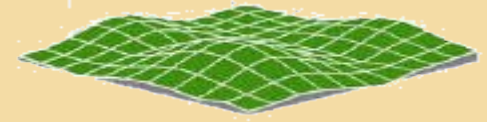
Primena - navigacija aviona i vozila

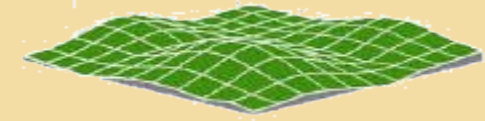

Primena - kartiranje

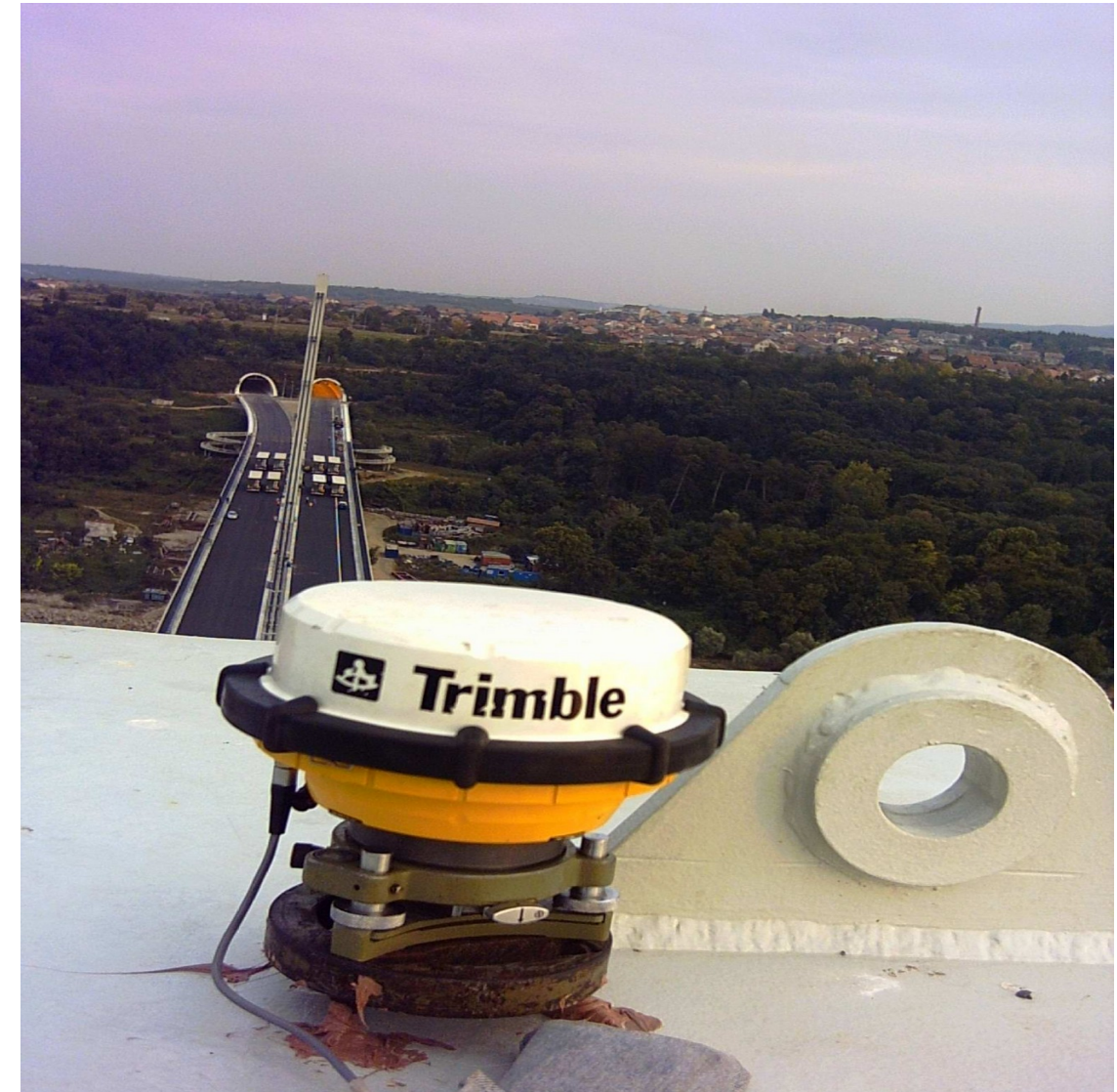

Primena - deformaciona opažanja objekata

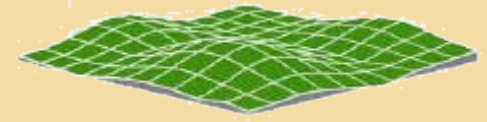

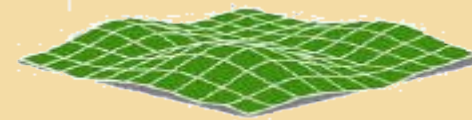
Most u Novom Sadu

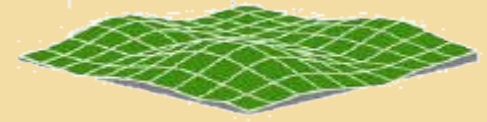
Zašto se GPS koristi u premeru?

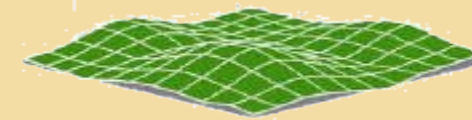

- Povećana tačnost premera.
- Povećana brzina skupljanja podataka.
- Povećana fleksibilnost premera.
- Smanjeni troškovi.

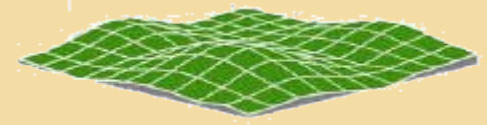
GPS u GIS-u

- Statička metoda, Brza statička metoda, Kinematička metoda sa naknadnom obradom, Kinematička metoda u realnom vremenu

Method	Horizontal Max	Horizontal Min	Vertical Max	Vertical Min	Application
Static	1.5cm	1 cm	6cm	4 cm	<i>Survey Project Control, Survey Measurements</i>
Fast Static	3cm	2 cm	9cm	6 cm	<i>Survey Project Control, Survey Measurements</i>
Post Processed Kinematic Redundant	6cm	4 cm	9cm	6 cm	<i>Survey Measurements</i>
Real Time Kinematic Redundant	6cm	4 cm	9cm	6 cm	<i>Survey Measurements</i>
Post Processed Kinematic	Unknown	4 cm	Unknown	6 cm	<i>Data acquisition for topographic / contour maps</i>
Post Processed Kinematic Continuous	Unknown	4 cm	Unknown	6 cm	<i>Data acquisition for topographic / contour maps</i>
Real Time Kinematic	Unknown	4 cm	Unknown	6 cm	<i>Data acquisition for topographic / contour maps</i>
Real Time Kinematic Continuous	Unknown	4 cm	Unknown	6 cm	<i>Data acquisition for topographic / contour maps</i>
Differential GPS Resource Grade	Unknown	See manufacturer Specifications	Unknown	See manufacturer Specifications	<i>Resource grade mapping only</i>

- Smanjen uticaj vojnog servisa
- Integracija sa Ruskim GLONASS-om
- Razvoj Evropskog Galileo programa
- Integracija sa GIS aplikacijama
- Lakše povezivanje lokalnih i međunarodnih geodetskih mreža